

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

FİLİSTİNLİ SİYASİ TUTSAKLAR RAPORU

Nisan 2011 – Ankara

MAZLUMDER Genel Merkez

Mithat Paşa Caddesi Num: 62/4 Kızılay/ANKARA

Tel: +90 (312) 418 10 46 - Faks: +90 (312) 418 70 93

[http:// www.mazlumder.org.tr](http://www.mazlumder.org.tr) - E-Posta: info@mazlumder.org.tr

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

HAZIRLAYANLAR:

Av. Nesip Yıldırım
Av. Selahattin Çoban
Av. Emre Yurtalan
Abdülkadir Şen
Ahmet Zeki Olaş
Çiğdem Yükcü
Elif Bozcan
Esra Yıldırım
Gamze Karasüleymanođlu
Murat Karaca
Yasin Uğraş
Zeynep Şahincan

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 4

GENEL DEĞERLENDİRME 5

HEYETİN OLUŞUMU VE ÇALIŞMALARI 6

FİLİSTİNLİ TUTSAKLAR: OLGULAR 6

İsrail Kuralları 7

Gözaltına Alma ve Serbest Bırakma Süreci 7

İşkence 8

İşkence Yöntemleri 8

İşkence ve İsrail Kanunu 9

“Saatli Bombalar” Bahanesi 9

İdari Gözaltı 10

17 YAŞINDAKİ AHMED ISLEEM’İN GÖZALTINA ALINMASI VE SORGU SÜRECİ 11

TUTUKLU EŞİ ASMAA ABDUL RAZZAQ’IN MAZLUMDER’E MEKTUBU 14

USUSLARARASI HUKUKA GÖRE FİLİSTİNLİ TUTSAKLARIN DURUMU 17

SONUÇ 29

EKLER 30

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

GİRİŞ

17 Nisan tüm dünyada Filistinli tutsaklarla dayanışma günü olarak idrak edilmektedir. Acıların eksik olmadığı Filistin coğrafyasında 2009 yılı başında 1500 insanın hayatını kaybettiği Gazze Savaşına tanıklık ettik. Yaşanan bu insanlık dramı Filistin için ilk değildi, son olacak da görünmüyor. Bugüne dek 1948'den başlamak üzere yaşanan Arap-İsrail savaşları, 80'li yıllardaki İntifada süreci ve 2000'li yıllardaki İkinci İntifada süreciyle bölgede büyük bir insanlık trajedisi yaşanmıştır.

İsrail'in Gazze'de ve Filistin'in diğer bölgelerinde uyguladığı haksız ambargo sebebiyle bir halkın her türlü temel hakkı ihlal edilmektedir. Filistinlilerin yaşam hakkının ihlali, seyahat özgürlüğünün kısıtlanması, milyonlarca mültecinin çevre ülkelerde halen geri dönmeyi beklemesi gibi önemli sorunların yanında uluslararası toplumun göz ardı ettiği bir başka husus da Filistinli tutsaklar sorunudur.

MAZLUMDER 17 Nisan Filistinli Tutsaklarla Dayanışma Günü'nde haksız bir şekilde İsrail hapishanelerinde tutulan 7.500 Filistinlinin durumunu Türkiye ve dünya kamuoyuna hatırlatarak, İsrail'in bir an önce tutukluları serbest bırakmasını talep etmektedir. Uluslararası toplum ve hukuk mekanizmaları yaşanan bu mağduriyeti göz ardı etmemeli, Filistinli tutsaklar adına hakkaniyetin gereği yerine getirilmeli ve geriye dönük yaşanan haksızlıklar giderilmelidir. MAZLUMDER olarak 17 Nisan Filistinli Tutsaklarla Dayanışma Günü çerçevesinde, hazırlamış olduğumuz bu raporun sorunun çözümüne katkı sağlaması temenni ediyoruz.

Ahmet Faruk Ünsal
MAZLUMDER Genel Başkanı

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

GENEL DEĞERLENDİRME

İşgal altındaki Filistin Devleti'nin vatandaşları, İşgalci konumundaki İsrail yönetimi tarafından uluslararası hukuk kuralları ihlal edilerek yakalanmakta, sorgulanmakta, yargılanmakta ve çeşitli şekillerde cezalandırılmaktadır.

Temel hak ve özgürlüklerin, insanlık ailesinin tüm bireyleri için eşit kabul edilmesinin ve herkes için tam olarak sağlanmasının ve korunmasının gerekliliği her devletin ve bireyin riayet etmesi gereken bir insan hakları prensibi olduğu gerçeğinden hareketle;

Devletlerin veya yönetimlerin insan hakları ilkelerine riayetleri; uluslararası hukuku, sözleşmeleri kabul edip, onaylaması ve iç hukuklarında bu maddelere uymaları ve ihlal eden personellerine etkili hukuki yaptırım ve cezalar verebilmeleri, o devlet veya yönetim için bir meşruluk ölçüsüdür.

İnsan hakları ilkelerini, sözleşmelerini tanımamak ya da kabul ettiği sorumlulukları yerine getirmemek, hak ve özgürlükleri sistematik bir şekilde ihlal etmek veya ihlal eden personelini korumak, başta yaşam hakkı ihlali, işkence ve kötü muamele olmak üzere insan haklarına aykırı fiilleri sistematik olarak işle(t)mek, devlet ya da yönetimleri de “gayrimeşru” yapmaktadır.

İsrail kamplarında tutulan yaklaşık 7.500 Filistinli tutsak ile daha önce bu otorite tarafından yakalanıp sorgulanan yaklaşık 750.000 Filistinliye uygulanan insanlık dışı fiiller bu çerçevede ele alındığında her bakımdan gayri meşrudur ve yol açtığı sonuçlar itibariyle zulümdür. Uluslararası hukuka göre başta devlet başkanları olmak üzere, karar alıcılar ile haksız fiilleri uygulayan kolluk – yargı birimlerinin sistematik zulümleri nedeniyle başta insanlığa karşı suçlar olmak üzere yargılanmaları, suçları tespit edilenlerin cezalandırılmaları gerekmektedir.

İşbu raporda; İsrail hapisaneleri'nde veya tutulma yerlerinde bulunan Filistinlilerin, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme, B.M. İnsan Hakları Komisyonu ve Komitesi Kararları, B.M Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Mahpusların (hapsedilenlerin)İslahı İçin Asgari Standartlar, Avrupa Cezaevi Kuralları, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası standartlara göre ihlal edilen hakları elde edilen veriler ve örnekleriyle belirtilmektedir.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

HEYETİN OLUŞUMU VE ÇALIŞMALARI

MAZLUMDER, 23–24 Ekim 2010 tarihlerinde Filistin'in Gazze bölgesine 4 kişilik bir heyetle bir ziyaret gerçekleştirdi. Bu ziyarette MAZLUMDER Genel Başkan Yardımcısı Av. Nesip Yıldırım, Diyarbakır Şube Başkanı Av. Selahattin Çoban, Eski Genel Sekreter Av. Emre Yurtalan ve Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Ahmet Zeki Olaş'tan oluşan heyet çeşitli görüşmelerde bulunmuştur. Adalet ve Esirler Bakanlığı yetkilileriyle özel görüşme sonrası, Esirler Bakanlığının organize ettiği tutuklu ailelerin de olduğu bir toplantıya katılıp esirlerin aileleri, İsrail hapishanelerindeki yakınlarının gördüğü haksızlıklara dair anlatımları dinlenilmiştir. Ayrıca Gazze'de Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu isimli STK yetkilileri ile görüşülmüştür.

Filistinli tutsakların hukuki durumlarının tespiti amacıyla 48 soruluk ekte bulunan metin konuyla ilgili makamlarla ve STK'larla paylaşılmıştır. 2010 Aralık ayında Cezayir'de Filistinli Esirler hakkında düzenlenen uluslararası bir toplantıya katılım gösterilerek görüş ve bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Ayrıca 2011 Ocak ayında Fas'ın Başkenti Rabat'ta gerçekleşen benzeri bir toplantıya MAZLUMDER Genel Başkanı Ahmet Faruk Ünsal ve Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Ahmet Zeki Olaş katılmıştır.

Raporun hazırlanması sürecinde konu bağlamında çalışma yapan Addameer, Alhaq, Adalah, Nadil Esir gibi organizasyonlarla birebir görüşmeler ve yazışmalar yapılmış, ayrıca Ramallah ve Gazze Yönetimleri Adalet Bakanlıklarıyla görüşülmüştür. Konuyla ilgili İsrail Ankara Büyükelçiliği ve İsrail Adalet Bakanlığına gönderdiğimiz ekteki soru taslağına ise cevap gelmemiştir. Tüm bu görüşmeler ve toplantı takipleri sonucunda MAZLUMDER Dış İlişkiler Komitesindeki arkadaşlarımızın katkılarıyla işbu rapor hazırlanmıştır.

FİLİSTİNLİ TUTSAKLAR: OLGULAR¹

Tutsaklar, İsrail'de bulunan yaklaşık 30 gözaltı merkezinde alıkonmaktadır. (21 hapishane, 5 nezaret, 4 sorgu merkezi ve en az 1 gizli sorgu tesisi).

Kaynaklarda, gözaltındaki Filistinlilerin sayısı farklılık arz etmektedir. Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) 2008 yılında, yaklaşık 10.500 tutsağı takip ediyordu. İsrail Mahkûm Servisi'nden bilgi elde eden Yurttaşlık Hakların Savunma Merkezi HaMoked'den topladığı verilere göre, Mahkûmlara Destek ve İnsan Hakları Birliği (ADDAMEER), aynı yılda 9.493 Filistinli tutuklunun İsrail tarafından alıkonulduğunu hesaplamaktadır. 2011 yılı Örgütlerin verdiği rakamlar ise bu sayının altında olup toplam tutsak sayısı 7.500 olarak ifade edilmektedir.

Ocak 2000'den Nisan 2010'a kadar 12–18 yaş arası 6.700 Filistinli çocuk tutuklanmıştır. 2011 yılında ise cezaevlerinde toplamda 221 çocuk bulunmaktadır ve bunlardan sadece 102 çocuk hüküm giymiştir. Ayrıca 5'i müebbet olmak üzere 38 kadın da çeşitli cezalardan tutuklu bulunmaktadır.

Halen tutuklular arasında 1.500 kişinin tedaviye muhtaç durumda sağlık sorunları bulunmaktadır. 1000 tutuklu ise henüz yargılaması yapılmamış bir şekilde tutulmaktadır. Ayrıca toplam sayıdan 219 kişi ise idari tutuklu olarak bulunmaktadır. Söz konusu tutukluların yargılamaları yapılmamakta ve İsrail güvenlik güçlerinin talebiyle tutuklulukları her 6 ayda bir uzatılmaktadır. Filistin halkının seçtiği 12 milletvekili de işgal hapishanelerinde tutulmaktadır

¹ <http://www.ppsmo.ps/portal/>

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

Batı Şeria'dan 5.000'den fazla tutsak işgal hapishanelerinde bulunurken Gazzelilerin toplam sayısı 1000'e yakındır. Ayrıca Kudüs'ten 198, 48 topraklarından ise 182 kişi Cezaevlerinde veya tutsak kamplarında bulunmaktadır. İsrail Cezaevlerinde 30 yılı aşmış 4 tutsak bulunurken yüzlercesi ise 30 yıl sınırına yaklaşmış durumdadır. Tutsakların siyasi örgütlere göre dağılımı, %44 el-Fetih, %26 Hamas, %14 İslamî Cihad, %5 Halk Cephesi, %1 Demokratik Cephe ve %10 diğerleri şeklindedir.

İsrail'in Filistin'i 1967'deki işgalinden bu yana, bütün sosyal sınıflardan Filistinliler illegal bir şekilde tutuklanmaktadır. 1967'den beri 750.000'in üzerinde Filistinli tutuklanmıştır. Bu tutukluların çoğunluğu erkektir; yani bu sayı, işgal edilmiş topraklardaki erkek nüfusunun yaklaşık %40'ını oluşturmaktadır. İkinci İntifada'nın başladığı 2000 yılından bu yana tutuklanan insan sayısı ise 70.000 olarak ifade edilmektedir.

İsrail Kuralları

İsrail askeri kontrolü altındaki Filistinli siyasi tutsakların ekseriyeti bir suç işlemekle yahut suç olarak addedilen bir fiile iştirak etmekle suçlanmaktadır. Batı Şeria bölgesinde yürürlükte olan yaklaşık 1.500 ve Gazze Şeridi'nde yürürlükte olan 1.400 askeri kural vardır. Bu kurallar geniş bir "güvenlik" tanımı taşır ve diğer yasaklarla birlikte siyasi ifadeyi de yasaklar.

Daha evvel belirtildiği gibi, yeni kuralların çıkışı, genellikle, duyurulmamakta ve sadece uygulandığında ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Askeri kural 101'e göre, "*Komutanın izni olmaksızın bir protesto yürüyüşü veya toplantı tertip etmek yasaktır*" (siyasetle ilgili olan ya da kaygı taşıyan on ya da daha fazla vatandaşın toplanması). Aynı askeri kontrol altında, siyasi makalelerin ve "siyasi imalı" resimlerin dağıtımı da yasaktır.

Ayrıca, Askeri kural 938'e göre, "*bir bayrakla ya da milliyetçi bir şarkıyla güçlendirilen muhalif bir organizasyonu destekleme*", "muhalif bir hareket" olarak kabul görür. İsrail'in geniş "güvenlik" tanımından dolayı, Filistinliler, İsrail'e karşı fiilen, meşru bir güvenlik tehdidi sergilemeler de sergilemeler de, herhangi bir kamu faaliyeti sebebiyle tutuklanabilir veya hapse atılabilir. Bu bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde Filistinli siyasi tutsakların işledikleri fiillerin suç olduğunun ne şekilde belirlendiğini daha iyi görebiliyoruz.

Gözaltına Alma ve Serbest Bırakma Süreci

Tutuklama herhangi bir yerde gerçekleşebilir: evde, sokakta ya da İsrail'e bağlı kontrol noktalarında. Tutuklamalar genellikle, gözaltına alma için hiçbir sebep gösterilmeyen ev baskınlarında ve gece yarılarında gerçekleşmektedir. Askerler, çoğu kez, giriş yapmadan evvel binaya ateş açar, evleri basar, aile üyelerini döver ya da tutuklama boyunca onları canlı kalkan olarak kullanır. Tutuklama, çoğu zaman, küçük düşürücü bir şekilde gerçekleşir: şahıs kendisinin veya ailesinin bilmediği bir yere götürülmeden evvel alenen dövülür ya da soyunmaya zorlanır.

İsraili otoriteler, sık sık, siyaseten uygun zamanlarda halk tarafından tanınan tutsakların salıverilmesine razı olur. Bunun son örneği, 25 Ağustos 2008 tarihinde 198 tutsakların serbest bırakılmasıdır. Bununla birlikte, İstatistikler, sadece Ağustosta 338 Filistinlinin tutuklandığını göstermektedir. Keza, İsrail, 2005 yılı boyunca 1000'den fazla kişiyi esir alırken, aşağı yukarı 900 tutsağı serbest bırakmıştır. İsrail sürekli tutuklama politikasını Filistinlileri yıldırma ve sindirme amacıyla gerçekleştirmektedir.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

İşkence

Dünyada işkenceyi yasallaştırmış tek ülke İsrail'dir.

B'TSELEM İsrail insan hakları bilgi merkezi verilerine göre:

1967 İşgalinin başlamasından bu yana 750.000'in üzerinde Filistinli, İsraililerce tutuklanmıştır. Tutsakların % 95'i insanlık dışı, alçaltıcı bir takım zulüm ve işkenceye maruz bırakılmıştır. 1967'den bu yana İsraililer tarafından Filistinli tutsaklara karşı, belgelenmiş 105'ten fazla işkence tekniği kullanılmıştır. En az 66 Filistinli işkenceyle öldürülmüştür.

Bugüne kadar, İsraili herhangi bir memur işkence ile ilgili suçlardan ötürü ne yargılanmış ne de suçlu bulunmuştur.

İsrail Filistin topraklarının 'istisnai şartlar' altında olduğunu öne sürerek işkenceyi kendince haklı göstermektedir. Fakat bu, 1991'de İsrail tarafından onanan İşkence Karşıtı Anlaşmaya aykırıdır. Anlaşmanın 2.maddesine göre; *"...ne olursa olsun hiçbir istisnai durum, işkencenin meşruluğuna emsal gösterilemez. Hiçbir bireyin işkence, zulüm, insanlık dışı ve alçaltıcı muameleye maruz bırakılmaması hakkı, meşrulaşmış yegâne insan haklarından biridir. Hangi şartlar altında olursa olsun bu hakkı, başka hak ve değerlerle eşdeğer kılmak, sınırlamak veya askıya almak yasaklanmıştır."*

İşkence Yöntemleri

Sorguya başlanmadan önce tutsaklar sık sık yıpratılıyor. Böylece tutsağa uygulanan işkencenin her bir aşaması birikmiş bir etkiye sahip oluyor.

İnsanlık dışı muamele yöntemleri şunları içeriyor:

1. Güçsüzlük duygusunu arttırmak amacıyla avukat ve akrabalarıyla görüşmeyi yasaklayarak yalnızlaştırma
2. Duyumsal yoksunluğu arttırmak amacıyla, zaman kavramını belirtecek hiçbir araç olmaksızın gün ışığından mahrum bırakarak hücreye hapsedme
3. Fiziksel hareketi önleyerek, uykuya engel olarak ve yetersiz beslenme ile vücudun zayıflatılması
4. "Shabah" pozisyonunda tokatlama; Shabah pozisyonu ellerin ve ayakların sandalyeye sert bir şekilde bağlanmasıdır.
5. Tehdit ederek, soyarak, tükürerek ve bağırarak küçük düşürme ve korkutma

Ayrıca tutsaklar direk fiziksel şiddete de maruz kalmaktadır, örneğin;

Dövmek

Kelepçeleri germek

Şiddetli sallamak

Kafayı şiddetle çevirtmek

'Kurbağa' zıplaması (tutsağı uzun bir süre parmak uçlarında kurbağa gibi zıplamaya zorlamak)

'Muz' pozisyonu (el ve ayakları bağlı iken tutsağın sırtını yay'a gererek bırakmak) Muz pozisyonunda tutsak, sırtı yaya gergin bir şekilde uzun bir süre bekletiliyor.

Birinci İntifada boyunca (1987–1993) İsrail güvenlik güçleri yaklaşık 23.000 Filistinliyi sorguya çekti. İsrail'de işkenceye karşı olan halk komitesi hemen hemen hepsinin çeşitli işkence yöntemlerine maruz kaldığını tahmin ediyor.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

Tutsaklara karşı sıklıkla kullanılan yöntemler;

1. Tutsakları acı veren pozisyonlarda saatlerce ya da günlerce tutmak
2. Yalnız hapsedme veya küçük, dar hücrelerde hapis
3. Dayak
4. Tutsağın başına torba geçirmek
5. Şiddetle sarsmak
6. Uyku ve yemekten mahrum bırakmak
7. Aşırı soğuk ya da aşırı sıcağa maruz bırakmak
8. Fiziksel veya psikolojik taciz
9. Cinsel taciz
10. Tutsağı ya da tutsağın aile bireylerini öldürmekle tehdit etmek
11. Yeterli giyim ve hijyenden mahrum bırakma

Eylül 2000’de İkinci İntifadanın patlak vermesinden bu yana, ihlaller artarak daha sistematik bir hale getirildi.

Güvenlik güçleri tarafından işlendiği düşünülen suçları araştırma sorumluluğu İsrail Devlet Avukatına aittir. 2000 yılından bu yana, İsrail Devlet Avukatları ofisi 500’ün üzerinde şikâyet aldı. Ancak İsrail mercileri bugüne kadar işkence ile ilgili bir tane dahi araştırma emri vermedi.

İşkence ve İsrail Kanunu

1987’de İsrail Hükümeti, güvenlik güçleri tarafından kullanılan sorgulama yöntemlerini araştırmak amacıyla eski Yüce Divan Başkanı Moshe Landau’nun yönetiminde bir komisyon kurdu. Landau komisyonu, hayat kurtarmak için bilgi edinmenin gerekli olduğu durumlarda, sorgulayanın hafif derecede şiddet uygulama hakkı olduğu sonucuna vardı. Fakat kabul edilen bu fiziksel baskının ölçüsü ki bu şiddet aleyhine yapılan kongrenin 2. Maddesi ile çelişmektedir, halen açıklığa kavuşturulmamıştır.

1996’da Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Uluslararası Sivil ve Siyasi Hak ve Yükümlülükler dair İsrail’in ilk raporu ile ilgili gözlemlerini sundu. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin ifadesine göre ; “...sivil toplum örgütleri tarafından tasvir edilen sorgulama yöntemleri İsrail hükümetince ne doğrulanmış ne de reddedilmiştir. Sonuç olarak komite bu yöntemlerin doğruluğuna kanaat getirmiştir.” Uluslararası kanunlarda, işkenceyle elde edilen hiçbir bilgi yargısal tutanağa delil olarak gösterilemez. Fakat İsrail kanunlarında, itiraflar dışında mahkûmlardan herhangi bir şekilde alınan bilgi, mahkemelerde serbestçe kullanılabiliniyor. Hem Landau Komisyonunun vardığı sonuçlar hem de İsrail mahkemelerinin uygulamaları göstermektedir ki İsrail’de işkence bir delil toplama yöntemi olarak kullanılmakta ve meşru kabul edilmektedir. İsrail’de işkencenin illegal bir şekilde varlığının yanında yasal bir alanda meşru dayanaklara sığıdırılmaya çalışılması insan hakları açısından kaygı vericidir.

“Saatli Bombalar” Bahanesi

1999’da İsrail Yüksek Mahkemesi, Resmi Güvenlik görevlilerinin makul ve adil olmayan fiziksel sorgulama yöntemlerini kullanmasının hiçbir yasal dayanağı olmadığını belirtti. Fakat mahkeme uygun şartlar altında hareket ettikleri sürece, yasaklanmış sorgu yöntemlerini kullanan güvenlik görevlilerinin cezai sorumluluktan sakınabileceğini belirtti.

Tehlike ani olmadığında bile meşru müdafanın saatli bomba durumunda muhtemelen ortaya çıktığını belirterek, Yüce Divan bu uygun durumları tanımlamakta başarısız oldu Buna göre İsrail

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

yönetimince her Filistinli yakın gelecekte olabilecek bir saldırıyı önlemek için önemli bilgiler taşıyan bir ipucu olarak görülebilir.

İdari Gözaltı

İsrail’de uygulanan bu gözaltı yöntemi hiç bir suçlama ve yargılama olmaksızın yapılan bir gözaltı yöntemidir. Adli bir karardan ziyade idari bir karara göre uygulanır. İdari göz altına uluslararası hukuk uyarınca bir devletin belirli bir bireye tehlikeye maruz kalması durumunda izin verilir. Bununla beraber, İsrail “devlet güvenliği” için tam olarak gerekli olan kriteri asla tanımlamamış olduğundan Filistinli tutsaklara yönelik idari gözaltı uygulaması uluslararası hukukun açık bir ihlalidir.

İsrail kanunlarına göre (Askeri Düzen 1299,1988) idari gözaltı emirleri herhangi bir yargılama veya suçlama yapmaksızın 6 aya kadar sürebilir. İsrail düzenli olarak gözaltı emirlerini yenilemekte ve bunu birçok seferde yapabilmekte, böylelikle Filistinli tutsakları süresiz olarak tutabilmektedir. İdari göz altılardan birinde tutuklanmış olan Filistinli tutsak hiçbir suçla yargılanmaksızın yıllarca tutuklu kalabilmektedir.

2007’de İsrail aylık ortalama 830 idari gözaltı gerçekleştirdi ki bu 2006’da ki aylık ortalamanın 100 fazlasıydı. 2011 verilerine göre ise cezaevlerinde 219 kişi idari tutuklu olarak bulunmaktadır. Söz konusu tutukluların yargılamaları yapılmamakta ve İsrail güvenlik güçlerinin talebiyle her altı ayda bir tutukluluk süreleri uzatılmaktadır.

17 YAŞINDAKİ AHMED ISLEEM'İN GÖZALTINA ALINMASI VE SORGU SÜRECİ²

Tutuklama ve Sorgu

23 Nisan 2010 tarihinde saat 12.30'da İsrail askerleri Kalkilya yakınlarındaki Azzun köyüne baskın yaparak yasa dışı yollarla evleri aradılar ve en sonunda da Ahmed Isleem'in (Kalkilya'nın Azzun Köyü'nde lise öğrencisi-17 yaşında) evine girdiler. Askerler herhangi bir arama ya da tutuklama emri göstermediler. Bunun yerine Ahmed onlara karşı geldiğinde ona susmasını emrettiler. Sözde silahı bulmak için evin içinde kapsamlı bir arama yaparken tüm aileyi tek bir odada durmaya zorladılar ve televizyon ile dini ve politik değerdeki bazı eşyaları yok ettiler. Ahmed'e giyinmesini söylediler ve onu kelepçeliyip gözlerini bağlayarak askeri bir cipe koyup götürdüler. Cipte askerler herhangi bir sebep ya da gerekçe göstermeksizin Ahmed'e tokat attılar, başına vurdular ve bir oturup bir kalkmasını emrederek onu sürekli aşağıladılar.

Askeri cip sabah saat 04.00 civarı nihayet polis karakoluna vardı. Askerler Ahmed'e hala gözleri bağlı ve elleri arkadan kelepçeliyken soğuk zemine oturmasını emrettiler. Ahmed saat 12.00'ye kadar bu pozisyonda oturtuldu ve ancak bundan sonra Batı Şeria'nın Nablus kenti yakınındaki Huvvara Gözaltı Merkezi'ne götürülmek üzere bir sağlık muayenesinden geçti.

ADDAMEER avukatlarına 17 Haziran 2010 tarihinde verdiği yeminli ifadede Ahmed, olayı şöyle anlatıyor: “ Saat 13.00'e doğru oraya vardık. Orada askerler beni kapıya yakın bir yolda güneşin altında saatlerce ayakta durmaya zorladılar. Ne zaman yere oturmak istesem bir asker zorla beni kaldırdı. Birkaç defa su istedim fakat isteğimi geri çevirdiler.”

Bu sefer de Ahmed, Jalameh Gözaltı ve Sorgu Merkezi'ne sevk edildi. Jalameh'de Ahmed penceresiz, 1,5-2 metrekare boyutlarında, içinde bir yatak ve makul hijyen standartlarının çok gerisinde alaturka bir tuvaletten başka hiçbir şey olmayan bir hücrede kaldı.

Tecavüz ve Ölüm Tehditleri

İlk sorgu aynı günün akşamı 20.00 sularında başladı ve yaklaşık 9 saat sürerek ertesi sabah 05.00'da sona erdi. Tüm bu süre zarfında Ahmed'in elleri sandalyeye kelepçeli, bacakları ise birbirine bağlıydı. Ahmed vardiyalı olarak en az 5 memur tarafından sorguya çekildiğini ve belirli olaylarla ilgili sorular yerine genel sorular sorulduğunu bildirdi. Ayrıca ona sürekli itiraflarda bulunması için baskı da yapıldı. Ahmed'e dinlenmek için sadece 4 saat verildi ve 24 Nisan saat 09.00'da ikinci kez sorgu memurlarının önüne getirildi. İkinci sorgu tam olarak 6 saat sürdü. Ahmed sorgu memurlarının iddialarını reddetmeye devam ettikçe, soruları tehditler takip etmeye başladı. Ahmed bir keresinde tutuklanma sürecinde orada bulunan İsrail Emniyet Teşkilatı Bölge Memuru, Baş Komiser Shukri'nin sorgulamaya da katıldığını ve kendisini fiziksel işkence, tecavüz hatta ölümle tehdit ettiğini bildiriyor. “Başkomiser Shukri her şeyi itiraf etmemi yoksa beni de evime yaptığı gibi yerle bir edeceğini söyledi. Ayrıca benimle edebe aykırı şeyler yapacağını ve benimle arkadan ilişkiye gireceğini ve hatta hayatının en son gününe kadar uğraşması gerekse bile beni öldüreceğini söyledi.”

Gün boyu Kelepçeli Bulunma ve Gece Sorgulama Seansları

Üçüncü sorgu seansı 24 Nisan 16.00'dan 25 Nisan 04.00'a olmak üzere tam 12 saat sürdü. Bu noktada sorgulama polisleri gözdağı verme ve tehdit etme gibi taktiklerinden vazgeçerek fiziksel ve zihinsel olarak bitkin düşürme yöntemini benimsediler ve Ahmed'i uykudan mahrum bırakıp elleri

² Bu bölümdeki bilgiler İnsan Hakları ve Mahkûmlarla Dayanışma Derneği ADDAMEER'den alınmıştır

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

arkadan bağı vaziyette sorgu odasında saatlerce aynı pozisyonda oturmaya zorlayarak ona sadece itiraf etme konusundaki istekliliği ile alakalı sorular sordular.

Ahmed'e dinlenmesi için 8 saat verildi ve maraton yeniden başladı. Dördüncü seans 25 Nisan 2010 tarihinde 12.00'dan 18.00'a kadar olmak üzere 6 saat sürdü ve hemen ardından aynı gece 18.30'da başlayıp 26 Nisan 05.00'a kadar devam eden bir seans daha başladı. Ahmed'in yanında ne ebeveynleri ne de avukatı vardı fakat gece yarısı kendini bitkin düşüren sorgu seanslarının yasallığını sorguladığında ise şöyle cevap verildiğini iletiyor: “ *Bana güldü ve saat başı 1234,30 ILS (Yeni İsrail Şekli) aldığını ve bu durumun onun yararına olduğunu söyledi.*”

Suçlamalar

Beşinci gün sorgulama polisi aralıksız Ahmed'i 13 saat sorguya çekti ve bir silahı ateşlemekle suçlandığı bilgisini verdi. Ayrıca Ahmed'e ellerinde olayla ilgili uydu fotoğrafları olduğunu söyleyerek arkadaşları Sabra Isleem ile Ahmed Abu Haniyeh'nin tutuklandığını ve İsraili yerleşimcilere ateş etme suçunu kabul ettiklerini iddia ettiler. Ahmed suçlamaları reddettiğinde ise Ahmed'in çok uzun boylu ve kahverengi saçlı olarak tarif ettiği bir sorgu memuru 10 saatlik sorgudan sonra öfkesini kontrol edemeyerek Ahmed'i aşağıladı ve ona tehditler savurdu. Sonra Ahmed'in yüzüne yumruk atıp kafasına vurdu ve bunu 3-4 defa da kalın demir bir levha kullanarak yaptı. Ahmet sorgu memuruyla ilgili hatırladıklarına göre: “ *Deli olduğunu söyledi ve yüzüme ve başıma yumruk attı. Elindeki kalın demir levha ile başıma arkadan üç ya da dört defa vurdu. Başım döndü ve gözümün önünde yıldızlar uçuştı. Bulanık görmeye başladım fakat bilincimi kaybetmedim. 05.00 civarı beni hücreme geri götürdüler*” dedi.

Hücrelerine geri döndüğünde Ahmed başının sorgu memurunun neden olduğu yaradan dolayı kanadığını fark etti. ADDAMEER avukatlarına verdiği yeminli ifadeyle Ahmed bunun ardından bayıldığını söylüyor. Ayrıca o gün birden çok kez bayıldığını fakat hiçbir tıbbi tedavi gördüğünü hatırlamadığını bildiriyor. Bunun yerine sürekli tekrardan sorgu odasına götürülerek sorgulanmasına devam edildi.

Ahmed'in işkence ve kötü muameleye rağmen suçlamaları reddettiği ilk haftanın sonunda, sorgu memurları onu her iki günde bazen öğleden sonraları fakat çoğunlukla geceleri sorgulamaya başladı.

İsraili İşbirlikçilerin Olduğu Hücrelerde Kötü Muamele

20 gün tek başına kaldıktan sonra Ahmed İsraili işbirlikçiler olduğundan şüphelendiği başka 7 tutsağın tutulduğu bir hücreye gönderildi. Bu tür hücrelerde işkence ve kötü muamele yaygındır ve bazı İsrail hapishane ve gözaltı merkezlerinde aynı hücrelerde tutulup İsraili askeri otoritelerle işbirliği yapan diğer tutsaklarla konuşmayı reddeden tutukluların dövüldüğü, yumruklandığı, tehdit edildiği ve psikolojik baskıya maruz bırakıldığı bilinmektedir. Gerçekten de Ahmed bu hücreye gelir gelmez diğer tutuklular onu işlemiş olabileceği askeri suçlar hakkında sorgulamaya başladılar.

Ahmed suçlu olmadığını sadece kuş avladığını söylediğinde ise diğer tutukluların yedisi de ona saldırdı. Anlattığına göre bir havlu alarak boğazına doladılar. İsraili bir gardiyan araya girdiğinde ise diğer tutuklular Ahmed'in kendi kendini boğmak istediğini iddia ettiler. Ahmed'in anlattıklarına göre gardiyan her şeyi gördü fakat yardım etmek yerine Ahmed şikâyetçi olduğunda “ *Zarar yok. Güzel, güzel. Biz de bunu istiyoruz zaten.*”, diye cevap vererek bu saldırıyı sorgu memurlarının ve gözaltı merkezi görevlilerinin ayarladığını ima etti. Bunun üzerine İsraili polis memurları bitkin ve kaskatı kesilmiş haldeki Ahmed'i götürerek İbranice hazırlanmış bir ifadeyi imzalamaya zorladılar ve Ahmed de ifadeyi imzaladı.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

İşkence, itirafa zorlandığı günün ardından 9 gün daha sürdü. Ahmed ifadeyi imzaladıktan sonra bu hapisanedeki 3. bölüme alındı ve sadece bir yatağın sığabileceği büyüklükteki bir hücreye konuldu. Gardiyanlar kollarını ve bacaklarını duvarlardaki metal çubuklara zincirledi. Ahmed hatırladığı kadarıyla “ *beni bu metal çubuklara metal zincirlerle bağladılar ve her kolum ve bacağım zıt yöne bağlıydı.* ” dedi. Ahmed tüm gece bu şekilde bırakıldığını söyledi.

Ertesi gün baskı pozisyonu daha büyük bir hücrede devam etti ve Ahmed’in kolları daha yükseğe zincirlendiği için acısı arttı ve ne zaman pozisyondan kurtulmaya çalışsa kas gücünü kullanması gerekti. Kaslarını gevşetmeye çalışsa kan dolaşımı kesilebilirdi. Ahmed sorgu memurlarının sürekli hücresine geldiğini ve karnı ve ellerine vurduklarını bildirdi. Acısının dindiği anlar sadece kısa yemek araları ve her sabahki bir seferlik tuvalet arasında ve sorgu memurlarının işkenceden kurtulmasının tek yolunun yerleşimcilere ateş ettiğini kabul etmesi olduğu konusunda ısrar ettiği 15–30 dakikalık kısa sorgulama anlarıydı. Ahmed tüm yaşadıklarını bir yönünü kaybetme, korku ve çaresizlik dönemi olarak hatırlıyor. Ahmed 9 gün boyunca dayanılmaz acılar nedeniyle sürekli gardiyanlara onu çözmesi için bağırdığını söyledi. Ne zaman fazlaca bağırırsa gardiyanlar hücrenin kapısını açarak bilincini kaybetmesine neden olan bir sprey kullandılar. Ahmed tüm bu süre zarfında zaman algısını kaybettiğini zamanı sadece gardiyanlar ve sorgu memurlarının verdiği bilgilerden öğrendiğini belirtiyor.

Yatağa kelepçelenmesinin dokuzuncu gününde Ahmed nihayet ikinci bir ifade imzaladı ve ikincisinde sorgu memurlarının yazdırdığı gibi kendisi ve arkadaşları Sabra ile Ahmed’in İsraili yerleşimcilere ilkinde 10 metre ikincisinde 50 metre uzaktan olmak üzere iki kez ateş ettiklerini yazdı. Ahmed hala tüm suçlamaları reddediyor ve ifadeyi sadece acıyı sona erdirmek için imzaladığı konusunda ısrar ediyor. “ *Yatağa kelepçelenmemin dokuzuncu gününde sorgu memuruna bu korkunç acıdan kurtulmak için her türlü ifadeyi imzalayacağımı söyledim.* ”

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

TUTUKLU EŞİ ASMAA ABDUL RAZZAQ'IN MAZLUMDER'E MEKTUBU³

Aralık 2010

Allahın Selamı ve İnayeti Üzerinize Olsun,

Filistinli tutsaklar ile ilgilenen sevgili insan hakları örgütleri ve yasal kuruluşlar, size ulusumun ve 21. Yüzyılın davasının bir kısmını arz ediyorum:

Filistinli tutsakların davası...

Ben serbest bırakılan tutsaklardan, 'Bier Ziet' üniversitesi politik bilimler ve tarih 2003 mezunu; yine 'Bier Ziet' üniversitesi politik bilimler ve tarih mezunu olan ve şu anda İsrail Hapishanelerinden birinde tutsak bulunan İbraheem Hamed'in eşi, Asmaa Abdul Razzaq Abdul Jaleel Hamed. İki çocuğum var; Ali 12 yaşında ve Selma Hamed 10 yaşında... Filistin'e 1997 yılında 3 aylık izinle girdim ve iznimi 3 ay daha uzattım.

Aynı yıl evlendim ve eşim, '*İsrail kimliği olan bir Filistinli ile evlenen, evlendikten sonra gereken prosedürleri uygulayarak İsrail kimliğine sahip olma hakkına sahiptir*' kanunu çerçevesinde İsrail kimliğini alabilmek için, 'Aile birliği' olarak da bilinen vatandaşlığa başvurdu.

02.02.2003'te gece saat 02.00'da evime tankları, askerleri ve cipleriyle zorla giren İsrail askerlerince tutuklandım. 4 saat boyunca sorguya çekildim. Sorgu kocamla ilgiliydi. Daha sonra ellerimi ve ayaklarımı bağladılar ve önce sorgu barakası "oufer"e ardından yine sorgulanıp işkenceye maruz kaldığım "beit eli" ye götürüldüm. Ellerim ve bacaklarım bağlandı, gözlerim kapatıldı ve saatlerce, ertesi güne kadar yemek ve su verilmeden yüksekçe bir sandalyeye oturtuldum. Geceyi bu şekilde geçirdikten sonra "Alramleh" barakasına ve oradan avukat edinme hakkım göz ardı edilerek, 6 hücresi Filistinli siyasi tutsaklara ayrılan Yahudi mahkûmlara ait bir hapse götürüldüm. Bu prosedürlerin tümü savaş hakları ve siyasi tutsaklar ile ilgili Cenevre Sözleşmesine aykırıdır.

Aslında ne savaş anında ne de suç üzerinde yakalanmadığım için savaş tutsağı olarak düşünülemez. Gerçekte Cenevre Sözleşmesi 3. Kanununun, 4. Maddesi; "*kadın haklarına saygı, asla bir kadının askeri çatışmanın bir parçası yapılmaması ve sivil haklarının korunması gerekliliği*" göz ardı edilerek gecenin bir yarısı direkt evimden alındım. Hapishanede hiçbir politik şiddet ve suç ile suçlanmaksızın 10 ay geçirdim. Tutuklanmamın yasal dayanağı olarak yasal bir İsrail kimliğine sahip olmamam bahanesi öne sürüldü.

Tutuklandığım anda Ürdün'e nakledildim. Fakat tutuklanmamın arkasındaki ana sebep, İsrail işgal güçlerince aranan kocam üzerinde bir baskı oluşturmaktı. Hapishanede geçirdiğim süre boyunca, İsrail kimliğine sahip olmak için yapmış olduğum başvurular benim için kurulan mahkeme tarafından reddedildi. 05.11.2003'te annem ve kayınbiraderimden kalan evim harap edildi ki bu Cenevre Sözleşmesine göre sivil mallarına yapılan bir tecavüzdür. Daha sonra hakkımda çocuklarımla beraber Ürdün'e sürülme kararı verildi.

Karar, ne Kızıllaç'a ne aileme ne de avukatıma bilgi verme hakkı verilmeksizin 29.11.2003'te uygulamaya konuldu, ailemin Amman'daki yeni adresini bilmiyorken sürüldüm. İsrail ordusu bütün

³ http://www.mazlumderistanbul.org/eng/default.asp?sayfa=haber_detay&haber=774

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

insan hakları ve uluslararası kanunları göz ardı ederek mahkeme kararınca çocuklarımın benimle gelmesine izin vermedi. Çocuklarımın benden, annelerinden, bir yıl boyunca mahrum bırakılmaları için günahları nedir? Çocuklarımı yanıma almak için vermiş olduğum 3 aylık mücadele sonunda onları yanıma alabildim.

Şimdi kocam İstihbarat subayları tarafınca denetlenen hapisanede, askeri mahkeme tarafından ömür boyu hapse mahkûm edildi ve 23.05.2006'dan bu yana İsrail hapisanelerinde aile ziyaretlerinden mahrum bırakılarak tutsak edilmekte. Şimdiye kadar hiçbir suçlama ya da hüküm verilmemekte fakat 5 yıldır suçunun ve suçlamaların ne olduğunu bilmeden hapsediliyor, üstelik diğer tutsakların karşılaştıklarının iki katına maruz bırakılarak. Örneğin;

- 1- Tecrit: 1.50–2.00 metreyi geçmeyen hücrelerde tecrit ediliyor
- 2- Beslenme: ya çürümüş, ya tarihi geçmiş, ya da ihtiyacı olandan daha az yiyecek verilerek yetersiz beslenmeye maruz bırakılıyor. Çoğu zaman kantinden çok pahalı fiyatlarla satılan yiyecekleri kullanmak zorunda kalıyor.
- 3- Giyinme: Aile ziyaretlerinden yoksun bırakıldığı ve hapse getirilebilecek saçma kıyafet kısıtlamasından dolayı Kızılhaç'ın verdiği kıyafetlerle idare etmek zorunda kalıyor.
- 4- İletişim: Ebeveyni ve kardeşleri ile olan sadece iki saatlik aile ziyareti dışında diğer hücreler de dâhil olmak üzere, tüm dış dünya ile iletişimden mahrum bırakılıp küçük bir hücre içinde saatlerce tutulup çıkmasına izin verilmiyor. Kızılhaç ailesine ziyaret hakkı tanınmasına rağmen annesi hapisaneye gittiğinde İsrail istihbaratı ve Kızılhaç'ın iznine rağmen kapıda durduruldu ve içeri girmesine izin verilmedi. Ayrıca Ürdün vatandaşlığı taşıdığım için ben eşimi ziyaret etmekten ve onun için kurulan mahkemelere katılmaktan yoksun bırakılıyorum. Kaldı ki zaten Kızılhaç bizi 'karışık aileler' olarak kategorize ettiği için ortada bu sorumluluğu tanıyan hiçbir resmi merci bulunmamaktadır.
- 5- Eğitim: Eğitimine yeniden başlamasına ve 3'ten fazla kitap edinmesine engel olunuyor. Eğitimine kendi çabaları ile devam etme hakkı göz ardı edilerek, hem Kızılhaç aracılığı ile kitaplarını diğerleri ile değiştirmesi, hem de tezini yazmasına yardımcı olacak kitaplara ulaşması engelleniyor.

Yazdıklarına ek olarak;

Yukarıda bahsettiklerimin hepsi 3. Cenevre Sözleşmesinin hükümlerine ve savaş tutsaklarının hakları ile ilgili 13. 70. 71. ve 72. maddelerine aykırıdır.

21. yüzyılda yaşamamıza rağmen bu insanlık dışı uygulama, İsrail'in tecrit bölgesinde bir grup tutsağa daha en korkunç bir şekilde uygulanıyor ve kimse hiçbir tepki göstermiyor.

Sizlerden istirhamım;

1. Eşim İbraheem Hamed'in ve diğer tutsakların tecrit edildikleri hücrelerden çıkarılması, yaşam koşullarının düzeltilmesi ve insanca muameleye tabi tutulmaları
2. Eşim için hazırlanan mahkemelere katılma hakkımı elde etmek
3. Ürdün ve İsrail hükümetleri aracılığı ile koordine ederek, düzenli bir şekilde eşimi ziyaret etme hakkımı elde etmek
4. Eşimle düzenli bir şekilde telefon görüşmesi yapabilme hakkımı elde etmek
5. Hapisanenin aylarca ya da yıllarca ertelenmesi veya izin olmaksızın, eşimle mektup ve fotoğraf paylaşımı yapabilmek

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

Kızılhaç eşime giyecek, kitap, kişisel ve insani ihtiyaçlarını karşılayacak paket gönderebilme yardımı sağlıyor.

“Allah diğer kardeşine yardımda bulunan kuluyla olsun”

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

USUSLARARASI HUKUKA GÖRE FİLİSTİNLİ TUTSAKLARIN DURUMU

6 Temmuz 1951’de İsrail, savaş süresince sivillerin korunmasını ve ele geçirilen savaş tutsaklarına karşı tutumunu içeren sırasıyla 3. ve 4. Cenevre Sözleşmesini onayladı.

Antlaşmalardaki açık ve öz ifadelerle karşı birçok yerel ve uluslararası insan hakları kuruluşuna göre İsrail’in uygulamaları bu antlaşmaların ihlaliydi. Birçok yerel ve uluslararası insan hakları örgütüne göre antlaşmalardaki açık ve öz ifadelerle karşı sayısız uygulamalarıyla İsrail bu antlaşmalardaki şartları ihlal etti.

İsrail antlaşmaları, gözaltı süresini ve gözaltına alınanların yerlerini de içeren görüşmelerdeki her bir maddeye aykırı bulundu. “*Suçlanan ve yaralanan insanlar mevcut ülkelerinde gözaltına alınırlar ve eğer hüküm giyerlerse cezalarını o ülkede çekerler*” şeklinde Cenevre Sözleşmesinde açık hüküm bulunmasına rağmen İsrail işgal altında tuttuğu topraklardaki tutsakları kendi sınırları içerisine götürerek yargılamakta ve hapsedmektedir. 4. Cenevre sözleşmesi göre gözaltındakilerin İsrail sınırları içindeki hapishanelere transferi yasa dışıdır.

Dahası, tutukluların İsrail sınırları içinde gözaltına alınmaları, gözaltına alınanların aileleri ile görüşme hakkını ihlal etmekte en iyi koşulda dahi imkânsızlaştırmasa da zorlaştırmaktadır. Batı Şeria sakinlerinin çoğunluğu İsrail’e kısa süreli bir ziyaret için dahi olsa girebilirken, İsrail hapishanelerindeki gözaltına alınmış yakınlarına, Gazzeli ailelerin tüm ziyaretleri 2007 Haziran’ından bu yana askıya alınmıştır. Yaşanan tüm bu ihlallerin uluslararası hukuka aykırılık durumu aşağıdaki 28 ayrı başlıkta değerlendirilmiştir.

1- İSRAİL’İN FİLİSTİN’DE VARLIĞININ GAYRİ MEŞRU OLMASI NEDENİYLE YAPTIĞI FİİLLERİ DE GENEL OLARAK GAYRİ MEŞRUDUR.

Öncelikle işgal altındaki topraklar olan Filistin Devleti’nin vatandaşları, İşgalci konumundaki İsrail yönetimi tarafından yakalanmakta, sorgulanmakta, yargılanmakta ve hatta cezalandırılmaktadır. Bizatihi zorla işgal edip hukuken işgalci olduğu ve kendisine ait olmayan farklı ülke topraklarında, vatandaşı olmayan kişileri yakalaması, sorgulaması, yargılaması ve hatta cezalandırması meşru değildir. İsrail’in Filistin topraklarında bulunması ve yaptığı hak ihlalleri, Birleşmiş Milletler’in uygulan(a)mayan birçok kararında açıklanmıştır.

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİNİN YARGILAMA YETKİSİNDE TANIMLANAN SUÇLAR İHLAL EDİLMEKTEDİR

Filistinli yüz binlerce kişinin, sistematik ve bir devlet politikası olarak, meşru olmadan İsraili birimlerce yakalanması, sorgulanması, yargılamaları ve hatta cezalandırılmaları yönündeki bastırma ve sindirme politikaları meşru değildir. Gözaltına almadan öldürme, gözaltında kayıplar, sistematik işkence ve haksız cezalar, İsrail otoriteleri tarafından sıkça uygulanan haksız fiiller olup suç niteliği taşımaktadır. İsrail’in Filistinli tutsaklar hakkındaki politikası soykırım, insanlığa karşı suçlar ile savaş suçlarına aykırılıktır.

2002 yılında yürürlüğe giren Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)’in dayanak kabul ettiği yasal düzenlemesi olan Uluslararası Ceza Divanı Roma Statüsü 5. maddesine göre: Mahkeme soykırım, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları, saldırı suçları üzerinde yargılama yapma yetkisine sahiptir. Her ne kadar İsrail, Roma Statüsünü kabul etmemiş ve bu nedenle sözleşmenin tarafı değil ise de Filistinlilere karşı uyguladığı politikalar, bu sözleşmede tanımlanan suçları ihlal etmektedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin İsrail hakkında alacağı mahkemeye sevk kararı (Sudan

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

Devlet Başkanı hakkında alınan karar gibi) ile İsrail devlet yetkilileri bu sözleşmeye taraf olmasa bile yargılanabilecektir. Ayrıca birçok devletin kendi iç hukuklarında da, ağır zulümleri işleyen ülke yetkililerinin kendi topraklarında yargılama yetkisi tanıyan maddeleri Türkiye dâhil bazı ülkelerde bulunmaktadır. Ya da İsrail vatandaşı olup, yargılama yetkisini kabul etmiş bir ülkenin vatandaşı olunması halinde bu kişiler hakkında yargılama yapılabilecektir. Son olarak İKÖ – İslam Konferans Örgütü'nün UCM benzeri bir yapıyı kendi bünyesinde oluşturması tartışılmaktadır.

2- SOYKIRIM SUÇU İŞLENMEKTEDİR.

Roma Statüsünün 6. maddesinde: “Soykırım”, bir ulusal, etnik, ırki veya dini grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak niyetiyle gerçekleştirilen aşağıdaki eylemleri kapsamaktadır:

- Grup üyelerini öldürmek;
- Grup üyelerine ciddi fiziksel ve ruhsal zarar vermek;
- Fiziksel olarak kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak niyetiyle grubun yaşam koşullarını ağır biçimde kötüleştirmek;
- ...Fiillerinin işlenmesini soykırım olarak görmektedir.

İsrail otoritesi Filistinli kişileri haklı bir neden olmadan ölçsüz ve orantısız bir şekilde sistematik şekilde ferdi veya toplu katliamlarla öldürmekte, ciddi fiziksel ve ruhsal zarar vermekte, fiziksel olarak kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak niyetiyle grubun yaşam koşullarını ağır biçimde kötüleştirildiğinden; soykırım suçu işlenmiştir.

3- İNSANLIĞA KARŞI SUÇLAR İŞLENMEKTEDİR

Roma Statüsünün 7. maddesinde “İnsanlığa karşı suçlar” herhangi bir sivil topluluğa karşı geniş çapta veya sistematik bir saldırının bir parçası olarak işlenen aşağıdaki eylemleri kapsamaktadır:

- Öldürme;
- Uluslararası hukukun temel kurallarının ihlali sonucu hapsedme veya fiziki özgürlüğün başka biçimlerde ciddi olarak kısıtlanması;
- İşkence;
- Irza geçme benzeri ağırlıkta cinsel şiddet,
- 3. paragrafta tanımlandığı gibi politik, ırkçı, ulusal, etnik, kültürel, dinsel ve cinsel nedenlerle uluslararası hukukta kabul edilemez olarak benimsenen evrensel ölçütlere bağlı, bu paragrafta ya da Divan'ın yetkisi içindeki herhangi bir suç ile ilgili olarak diğer eylemlerle ilintili esaslar çerçevesinde herhangi bir gruba veya herhangi bir belirlenebilir topluluğa zulmetme,
- Kaybolan şahıslar,
- Irk ayrımcılığı,
- Vücuda veya ruhsal ve fiziksel sağlığa ciddi zarara bilinçli olarak neden olacak nitelikteki diğer benzeri insanlık dışı eylemler olarak tanımlanmaktadır.

Filistinlilere karşı yoğun ve sistematik şekilde işlenen bu suçlar nedeniyle, İsrail otoritesi insanlığa karşı suçları işlemektedir.

4- İSRİLLİ YETKİLİLER FİLİSTİNLİ TUTSAKLARA KARŞI SAVAŞ SUÇU İŞLENMEKTEDİR.

Cenevre Sözleşmelerine göre;

Savaş esirleri ve işgal altındaki topraklardaki sivillere karşı; kasten öldürme, işkence ya da insanlık dışı muamele, kasten dayanılmaz acıya maruz bırakma ya da vücuda veya sağlığa ciddi zarar verme halinde savaş suçu işlenmiş olur. Ayrıca, kanunsuz ve nedensiz bir şekilde ve askeri zorunluluklarla meşrulaştırılmayacak şekilde geniş çapta tahrip etme ve mülke el koyma, savaş esirlerini ya da

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

korunan diğer kişileri adil ve kurallara uygun yargılanma hakkından kasıtlı olarak mahrum bakma, kanun dışı bir şekilde hapsedme de savaş suçlarıdır. Kişinin onuruna yönelik saldırı, özellikle de onur kırıcı ve aşağılayıcı muamele; tecavüz ve cinsel şiddetin diğer biçimleri ve insanları kalkan olarak kullanmak gibi savunmasız kişilere zarar verme halleri de savaş suçu kapsamındadır.

İşgalciler tarafından işgal ettikleri topraklara kendi sivil nüfuslarının dolaylı olarak ya da doğrudan transferi ya da işgal edilen toprakların nüfusunun tamamının veya bir parçasının sınır dışı edilmesi ya da transferi; düşman vatandaşlarının yasal haklarını kaldırma ya da askıya alma ya da onları kendi ülkelerine karşı askeri operasyonlara katılmaya zorlamak da dâhil olmak üzere, işgal edilen topraklarda ya da düşman vatandaşlarına karşı yasaklanmış bazı eylemler, savaş suçu kapsamındadır.

İsrail otoritesi, Filistinlilerin topraklarını işgal etmiş, Filistinlilere karşı işkence, kötü muamele, aşağılama ve yukarıda sayılan birçok fiili gerçekleştirdiğinden, İsraili yetkililer ile fiili uygulayanlar savaş suçu işlemiştir.

5- FİLİSTİNLİ TUTSAKLARA İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YAPILARAK HAKLARI İHLAL EDİLMİŞTİR.

Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme madde 1:

“İşkence; bir kişi üzerinde kasıtlı biçimde uygulanan ve o kişiden yahut üçüncü bir kişiden bir bilgi edinmek yahut itiraf elde etmek; o kişinin ya da üçüncü bir kişinin gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirdiğinden şüphelenilen eylemden ötürü cezalandırmak; ya da o kişiyi ya da üçüncü bir kişiyi korkutmak yahut yıldırımak/sindirmek için; ya da ayrımcılığın her hangi bir türüne dayanan her hangi bir nedenle, bir kamu görevlisi ya da resmi sıfatla hareket eden başka kimse tarafından bizzat yahut bu kimselerin teşviki ya da rızası yahut bu eylemi onaylaması suretiyle yapılan ve gerek fiziksel gerekse manevi/zihinsel ağır acı ve ıstırap veren herhangi bir eylemdir. Bu, kanuna uygun yaptırımların sadece uygulanmasından doğan ya da bu yaptırımların kendisinde var olan yahut arzı biçimde oluşan acı ve ıstırapı içermez.” denilmektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi madde 37/a:

“Hiçbir çocuk, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tabi tutulamayacaktır.” denilmektedir.

23 Nisan 2010 tarihinde Kalkilya'nın Azzun köyü'nde lise öğrencisi olan 17 yaşındaki Ahmed Isleem'in İsraili otoriteler tarafından gözaltına alınması ve sorgu süreci sırasında meydana gelen işkence ve kötü muameleler:

“Gözlerin bağlı ve ellerin arkadan kelepçeli olması, soğuk zemine oturtmak, saatlerce aynı pozisyonda bekletmek, güneşin altında saatlerce ayakta durmaya zorlamak, su vermemek, penceresiz, 1,5-2 metre kare boyutlarında, içinde bir yatak ve makul hijyen standartlarının çok gerisinde alaturka bir tuvaletten başka hiçbir şey olmayan bir hücrede tutmak, uzun süren sorgulara almak, bitkinlik yılgınlık oluşturmak, ellerin sandalyeye kelepçeli bacakları ise birbirine bağlamak, itiraf ettirmek için baskı yapılması, yeterince dinlenmeye izin vermemek, fiziksel işkence, tecavüz hatta ölümlü tehdit, evini yıkmakla tehdit, fiziksel ve zihinsel olarak bitkin düşürme, uykudan mahrum bırakma, aşağılamak, hakaret etmek, yüzüne yumruk atma, kafasına vurma, bayıltma, tıbbi tedavi uygulamama, cezaevinde işbirlikçi kişilerde odada dövürtme, anlamadığı dilde bir metni zorla imzalatma, hücrede kol ve bacakları zincirleme, korkutma ve çaresizliğe sürükleme, vb.” fiillerinin yapıldığı belirtilmiştir.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

İsrail kolluk birimlerince alıkonulan yetişkin ve çocuklara raporda da belirtildiği şekilde yapılan maddi ve manevi baskı ve fiiller işkence kapsamında olup, işkence yasağını ihlal etmektedir. Her mağdurun uğradığı her ayrı fiil, tek başına işkencedir. İsrail otoritesi çok yoğun bir şekilde işkence yasağını ihlal etmektedir.

6- İSRAİL OTORİTESİ İŞKENCEYİ ÖNLEMELİK İÇİN ETKİLİ TEDBİRLER ALMADIĞI GİBİ BUNU DOLAYLI OLARAK DESTEKLEMEDİR.

Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme madde 2 /1:

“Her taraf Devlet kendi egemenliği altındaki ülkelerde işkence fiillerinin işlenmesini önlemek için etkili yasal, idari, yargısal veya diğer tedbirleri alır.” denilmektedir.

Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme madde 16 /1:

“Her Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde 1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya ceza gibi fiillerin, bir kamu görevlisi tarafından veya onun teşviki veya açık veya gizli onayı ile veya resmi sıfatla hareket eden başka şahıs tarafından işlenmesini önlemeyi üstlenecektir.”

İsrail'in, kolluk birimlerinin alıkoyduğu Filistinlilerin çok büyük çoğunluğuna karşı yaptığı çeşitli işkencelerin faillerini yargılamayıp koruması, işkence fiillerinin bildiği halde engellememesi ve yasalarında işkenceye tolerans tanıyıcı hükümler bulundurması ihlal oluşturmuştur.

7- İSRAİL OTORİTESİ İŞKENCEYİ MEŞRU GÖREN İSTİSNALAR OLUŞTURMUŞTUR.

Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme madde 2/2:

“Her ne olursa olsun, savaş durumu, savaş tehdidi, iç siyasal karışıklık veya diğer olağanüstü hal gibi herhangi bir istisnai durum, işkenceyi haklı göstermek için ileri sürülemez.” denilmektedir.

İsrail otoritesi, uluslararası hukukta tek mutlak ihlal edilemeyecek hak olarak gördüğü işkence yasağının, istisnaları olabileceği “acele haller” iddiasıyla işkence fiillerini meşru sayarak yasağı ihlal etmektedir.

8- FİLİSTİNLİ TUTSAKLARA UYGULANAN AĞIR TECRİT İHLAL OLUŞTURMAKTADIR.

Mahpuslara Uygulanacak Muameleye Dair Temel Prensipler Prensip 7:

“Bir cezalandırma yöntemi olarak tek başına hücre hapsinin ortadan kaldırılmasına ya da kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin gayret gösterilmeli ve teşvik edilmelidir.”

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7. maddesine ilişkin 20 No.lu Genel Yorumu, 44. paragraf:

“Gözaltı ya da cezaevindeki kişilerin uzun süreli olarak tecride tabi tutulmaları, işkence suçunu oluşturabilir.”

BM İnsan Hakları Komisyonu Karar no: 2003/38 14. paragraf

“Tam bir tecrit altında tutulma, kişilerin işkence ve kötü muamele görme riskini arttırmaktadır ve tecridin kendisi zalimane, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele oluşturabilir.”

Avrupa Cezaevi Kuralları Kural 43,2 ve Kural 43,3:

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

“Doktor veya bir doktora bağlı çalışan hemşire özellikle hücre hapsi koşullarında tutulan mahpusu dikkatle izlemeli, bu tür mahpusları günlük olarak ziyaret etmeli ve bu mahpusların veya cezaevi görevlilerinin talep etmesi halinde acilen tıbbi destek ve tedavi sağlamalıdır. Doktor bir mahpusun fiziksel ya da ruhsal sağlığının hapis halinin devamı veya hücre hapsi de dâhil hapsedilme koşulları nedeniyle ciddi risk altına girmesi halinde durumu cezaevi müdürüne bildirmelidir.”

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (2 No.lu Genel Rapor, 56. Paragraf):

“Nedeni ne olursa olsun (disiplin, ‘tehlikeli’ veya ‘sorun yaratan’ davranış, ceza soruşturmasının gerekleri ya da kişilerin kendi talebiyle) tek başına tutulan mahpuslara özel önem verilmelidir. Oranlılık ilkesine göre, olayın gereklilikleri ile ilgili kişi için son derece zararlı sonuçlar doğurabilecek olan tek başına tutma- türü bir rejim arasında bir denge kurulmalıdır. Belli koşullarda insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele olabilen tek başına tutmanın her türü, her durumda, mümkün olduğunca kısa süreli olmalıdır.” denilmektedir.

Filistinli tutsaklara usullere aykırı olarak uygulanan tecrit, ihlal oluşturmaktadır.

9- KELEPÇE VE DİĞER KISITLAMA ARAÇLARI İHLAL OLUŞTURMAKTADIR

Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar Kural 33:

“Kelepçe, zincir, demir ve dar gömlek gibi kısıtlama araçları, bir cezalandırma vasıtası olarak hiçbir zaman kullanılamaz. Ayrıca zincir ve demir kısıtlamak için kullanılamaz. Aşağıdaki haller dışında, diğer kısıtlama araçları da kullanılamaz:

- a) Mahpusun yargısal veya idari bir makam önüne getirildiği zaman çıkarılması koşuluyla, nakil sırasında kaçmasına karşı bir önlem olarak kullanılması;*
- b) Sağlık görevlisinin talimatıyla sağlık sebepleriyle;*
- c) Kullanılan diğer yöntemlerin başarısız kalması halinde, bir mahpusun kendisini veya başkasını yaralamasını veya bir mala zarar vermesini önlemek amacıyla, kurum müdürünün talimatıyla; bu durumda kurum müdürü en az bir kez sağlık görevlisine danışır ve yüksek idari makamlara durumu bildirir.”* denilmektedir.

Filistinli tutsaklara uygulanan kelepçe, göz bağlama, zincirleme fiilleri cezalandırma aracı olarak sürekli kullanılarak ihlal oluşturmaktadır.

10- GÜÇ KULLANMA STANDARTLARINA UYULMAMAKTADIR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar Kural 54 (Bkz ACK Kural 66,69)

“1. Kurum görevlileri mahpuslarla ilişkileri sırasında meşru müdafaa, kaçma teşebbüsü, yasaya veya hukuki düzenlemelere dayanan bir emre aktif veya pasif direnme halleri dışında zor kullanamazlar.

Zora başvuran görevliler kesinlikle gerekli olandan daha fazla zor kullanamazlar; zor kullanmaları halinde olayı derhal kurum yöneticisine bildirirler.

- 2. Saldırgan mahpusları tutabilmeleri için hapisane görevlilerine özel olarak fiziksel eğitim verilir.*
- 3. Mahpuslarla doğrudan irtibat halinde çalışan görevliler, özel durumlar dışında, silah taşıyamazlar. Ayrıca, silah kullanma konusunda kendilerine eğitim verilmemiş olan görevlilere hiçbir koşulda silah verilemez.”*

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

Kanun Adamlarının Zor ve Silah Kullanmalarına Dair Temel İlkeler İlke 9:

“Kanun adamları kendilerinin ve başkalarının öldürülmesine veya ağır bir biçimde yaralanmalarına yönelik yakın bir tehlikeye karşı müdafaa halleri ile yaşama karşı ağır bir tehdit içeren ağır nitelikteki özel suçların işlenmesini önlemek, bu tür bir tehlike gösteren veya emirlere direnen bir kimseyi yakalamak veya böyle bir kimsenin kaçmasını önlemek amacı dışında ve bu amaçları gerçekleştirmek için daha hafif yöntemler yetersiz kalmadıkça başkalarına karşı silah kullanamazlar. Her durumda sadece yaşamı korumak için kesinlikle kaçınılmaz olduğu zaman öldürmeye yönelik silah kullanılabilir.”

İlke 15 : *“Kanun adamları, kurum içinde güvenliğin ve düzenin sürdürülmesi için gerekli olmadıkça veya kişisel güvenlikleri tehdit edilmedikçe, hapsedilen kişilerle olan ilişkileri sırasında zor kullanamazlar.”*

İlke 16: *“Kanun adamları, kurum içinde güvenliğin veya başkalarını yakın bir ölüm veya ciddi surette yaralanma tehlikesine karşı savunma halleri dışında veya dokuzuncu prensipteki tehlikeliliği gösteren mahpus ya da tutulmuş kimsenin kaçmasını önlemek için kesinlikle gerekli olmadıkça, mahpus veya tutulmuş kimselere karşısında silah kullanamazlar.”*

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Küçüklerin Korunması İçin Kurallar Kural 65:

“Küçüklerin tutulduğu yerlerde personelin silah taşınması ve kullanması yasaklanmalıdır” denilmektedir.

İsrail kolluk birimleri, Filistinli tutsaklara yukarıda belirtilen uluslararası standartlar dışında keyfi, ölçsüz ve orantısız bir şekilde öç almaya varan güç kullanımı uygulamaktadır.

11- GİZLİ TUTULMA YERİ VE KAYIT DIŞI TUTMA İHLAL OLUŞTURMAKTADIR.

Avrupa Cezaevi Kuralları Kural 14:

“Hiç kimse ulusal hukuka uygun geçerli bir mahkeme kararı olmaksızın cezaevine konulamaz veya kabul edilemez.”

Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilenlerin Korunması İçin İlkeler Bütünü (TUHAK) İlke 12:

“1.Şu konular tam olarak tutanağa geçirilir:

a.Gözaltına alma gerekçeleri,

b.Gözaltına alma zamanı; gözaltına alınan kişinin nezarete konulma zamanı ile birlikte yargısal veya diğer makamın önüne ilk kez çıkarılma zamanı,

c.İlgili kanun adamlarının kimlikleri,

d.Nezaret yeriyle ilgili tam ve açık bilgi,

2.Bu tutanaklar tutulan kişiye veya/ve varsa avukatına hukukun öngördüğü biçimde tebliğ edilir.”

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar Kural 7:

“1.Kişilerin hapsedildikleri her yerde, gelen her mahpusun girişinin yazıldığı, sayfaları numaralı bir kayıt defteri bulunur. Bu deftere şunlar yazılır:

a.Gelen kişinin kimliği ile ilgili bilgiler,

b.Kişi hakkındaki kararın sebepleri ve bu kararı veren makam,

c.Kuruma girişin yapıldığı ve salıverileceği gün ve saat,

2.Hakkında geçerli bir karar bulunmayan ve hakkındaki karar önceden kayıtlarda yer almayan bir kimse, herhangi bir kuruma alınmaz.” denilmektedir.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

İsrail otoritesine bağlı en az bir gizli hapisane olduğu, bu yerle ilgili bilgilerin kimseyle paylaşılmadığı ve kayıt dışı tutulma nedenleriyle Filistinlilerin hakları ihlal edilmektedir.

12- TUTULANLARIN BİLGİLENDİRİLMESİ KURALI İHLAL EDİLMEKTEDİR.

Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilenlerin Korunması İçin İlkeler Bütünü (TUHAK) İlke 13:

“Bir kimsenin sahip olduğu haklar, gözaltına alındığı ve alıkonulması veya hapisliğin başladığı anda veya hemen sonra gözaltına alan, tutan veya hapseden yetkililer tarafından kişinin kendisine bildirilir.”

Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar Kural 35:

1. *Girişi yapılan her mahpusa, kendisinin bulunduğu kategorideki mahpuslara uygulanan rejimi düzenleyen kurallar, kurumun disiplin şartları, bilgi edinmek ve şikâyette bulunmak için izleyeceği usuller ile hak ve yükümlülüklerini anlaması ve kurumun yaşamına uyum sağlaması için gerekli diğer bütün konularda yazılı olarak bilgi verilir.*

2. *Okuryazar olmayan mahpuslara yukarıdaki bilgiler sözlü olarak anlatılır.”* denilmektedir.

İsrail otoritesi'nin tutulma gerekçeleri ile tüm haklarını, kişilerin anladığı bir dilde anlatılıp tebliğ etmemesi nedenleriyle Filistinlilerin hakları ihlal edilmektedir.

13- TUTULMA YERLERİNİN DENETİMİ ETKİN DEĞİLDİR

Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilenlerin Korunması İçin İlkeler Bütünü (TUHAK) İlke 29:

1. *Alıkonulma yerlerinde kanunlara ve hukuki düzenlemelere tam olarak uyulup uyulmadığının denetlenmesi için, tutma yerinin idaresinden doğrudan sorumlu makamın dışında yetkili bir makam tarafından atanan ve bu makama karşı sorumlu olan ehliyetli ve deneyimli kişiler tarafından düzenli olarak ziyaret edilir.*

2. *Tutulanan veya hapsedilen bir kimse, bu tür yerlerde güvenliği ve kamu düzenini sağlamak için gerekli makul koşullar içinde, bu ilkenin birinci fıkrasına göre tutma yerini veya cezaevini ziyaret eden kişilerle serbestçe ve tam bir gizlilik içinde iletişim kurma hakkına sahiptir.”* denilmektedir.

İsrail tutulma yerlerinde denetim etkin ve bağımsız değildir.

14- DİSİPLİN İŞLEMLERİ HUKUKA AYKIRI YÜRÜTÜLMEKTEDİR

Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar

Kural 27: *“Disiplin ve düzen, sebatla sürdürülür; ancak cezaevi güvenliği ve topluluk yaşamının huzuru için gerekli olandan daha fazla kısıtlama yapamaz.”*

Kural 28: *“Hiç bir mahpus, disiplin gerekçesiyle kurum hizmetlerinde çalıştırılmaz...”*

Kural 29: *“Aşağıdaki konular ancak yasayla veya yetkili idari makamların yaptığı düzenlemelerle tespit edilir:*

- a) Disiplin suçu oluşturan eylemler,*
- b) Uygulanabilecek cezaların türleri ve süreleri,*
- c) Bu tür cezaları vermeye yetkili makam.”*

Kural 30 *“1. Hiç bir mahpus yasada veya tüzükte öngörülmemiş bir ceza ile cezalandırılmaz; bir mahpusa aynı suçtan ötürü iki kez ceza verilemez.*

2. *Bir mahpus, hakkında isnat edilen suç ile ilgili olarak bilgilendirilmedikçe ve kendisine savunma imkânı tanınmadıkça cezalandırılmaz. Yetkili makam, olay hakkında tam bir inceleme yapar.*

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

3. *Gerekli ve mümkün olduğu zaman, mahpusun savunmasını çevirmen aracılığıyla yapmasına izin verilir.*”

Kural 31: *“Disiplin suçları bakımından bedensel ceza, karanlık bir hücreye konulma ve her türlü zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı ceza verilmesi kesinlikle yasaktır”* denilmektedir.

İsrail tutulma yerlerinde disiplin cezaları keyfi şekillerde verilebilmektedir. Şahsın buna etkili bir itiraz ve savunma geliştirilmesi imkânı kısıtlanmakta, zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleler yapılabilmektedir.

15- HAKSIZLIKLARA KARŞI ŞİKÂYET PROSEDÜRÜ ETKİN DEĞİLDİR

Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilenlerin Korunması İçin İlkeler Bütünü (TUHAK) İlke 33:

“1. Tutulan veya hapsedilen bir kimse veya avukatı, kendisine yapılan muamele hakkında ve özellikle maruz kaldığı işkence veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleler konusunda tutma yeri veya hapishaneden sorumlu makama ve daha yüksek bir makama ve gerekirse denetleme ve hukuki çözüm getirme yetkisine sahip makama şikâyet ve talepte bulunma hakkına sahiptir.

2. Tutulan veya hapsedilen kimsenin veya avukatının bu prensibin 1.fikrasında belirtilen hakları kullanma imkânı bulunmuyorsa, tutulan veya hapsedilen kimsenin ailesinin bir üyesi veya bu durum hakkında bilgisi olan herhangi bir kimse yukarıda belirtilen hakları kullanabilir.

3. Şikâyet edenin talebi halinde, yapılan şikâyet veya taleple ilgili gizlilik korunur.

4. Her bir talep veya şikâyet hemen ele alınıp incelenir ve gereksiz gecikmeye meydan vermeksizin cevaplanır. Eğer talep veya şikâyet reddedilirse veya aşırı bir gecikme varsa, şikâyetçi durumu yargıya veya bu prensibin birinci fıkrasında belirtilen şikâyetler bir talepte veya şikâyette bulunmaktan ötürü zarara maruz bırakılamazlar.” denilmektedir.

İsrail kolluk birimlerinin işkence ve kötü muamelelerine karşı kişi veya avukatlarının şikâyetlerine karşı faillerin cezalandırılmadığı, korunduğu ve etkisiz bir hukuk yolu olduğu belirtilmektedir.

16- BESLENME KURALLARINA RİAYET EDİMEMEKTEDİR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar - Kural 20:

“1. Kurum idaresi tarafından her mahpusa sağlık ve güç için yeterli ölçüde besin değerine sahip olan, iyi hazırlanan ve uygun saatlerde servisi yapılan yemek verilir.

2. Her mahpusun ihtiyacı olduğu her an içebileceği içme suyu bulundurulur.”

Avrupa Cezaevi Kuralları Kural 22,1:

“Mahpuslara yaşları, sağlık durumları, fiziksel durumları, din ve kültürel yapıları ile yaptıkları için niteliği dikkate alınarak besleyici gıdalar verilmelidir.” denilmektedir.

Bazı tutulma yerlerinde yeterli yemek ve su ihtiyacının karşılanmaması ihlal oluşturmaktadır.

17- AYDINLATMA VE HAVALANDIRMA YETERSİZDİR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar

Kural 11: *“Mahpusların yaşamaları ve çalışmaları istenen yerlerde,*

a. Pencereler, mahpusun gün ışığında okuyabilmesine veya çalışabilmesine imkân verecek yeterli büyüklükte ve havalandırma tertibatı yapılmış olsa da, temiz havanın girebileceği bir biçimde yapılır.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

b. Mahpusun okuma veya çalışması için, görme yeteneğine zarar vermeyecek ölçüde yeterli aydınlatma sağlanır.”

Kural 26/c: *“Sağlık görevlisi kurumun temizliği, ısınması, aydınlatılması ve havalandırılması konularında düzenli olarak denetim yapar ve yöneticiye tavsiyelerde bulunur.”* denilmektedir.

İsrail tutulma yerlerinde bazı tutulma mekânlarının yapay ışıkla aydınlatılması, bazılarında pencerenin olmaması veya küçük olması, havalandırmanın yetersiz olması ihlal teşkil etmektedir.

18- TEMİZLİK OLANAKLARI UYGUN OLMALIDIR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar – Kural 12

“Her mahpusun doğal ihtiyaçlarını karşılayabileceği ölçüde yeterli sıhhi tesis bulunur ve bu tesisler temiz ve bakımlı tutulur.”

Kural 13: *“Her mahpusun yararlanabileceği yeterli banyo ve duş tesisi bulunur.*

Mahpuslara iklim şartlarına uygun ısıda, mevsimlere ve coğrafi bölgeye göre genel hijyenik koşullar için gerekli aralıklarda, ılık bir iklim varsa haftada en az bir kez banyo veya duş alma imkânı verilir.” denilmektedir.

İsrail tutulma yerlerinin bazılarının hijyenik olmaması, küçük odanın içinde tuvaletin ayrı bir mekanda olmaması, banyo ihtiyacının etkin bir şekilde karşılanmaması ihlal oluşturmaktadır.

19- KALABALIK MEKÂNLARDA UYGUN OLMAYACAK ŞEKİLDE TUTMA İHLAL OLUŞTURMAKTADIR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar – Kural 9

“1. Mahpusların uyuyacakları yerler, tek kişilik küçük bir yer veya oda ise, her mahpus gece tek başına bu odada kalır. Geçici kalabalık gibi özel nedenlerle hapisane merkez idaresinin bu kurala istisna getirmesi gerektiğinde bile, iki mahpusun küçük bir yerde veya odada bir arada alıkonulması uygun değildir.

2. Koşuş sisteminin uygulandığı yerlerde, aynı koğuşa bu şartlar altında birbirleri ile uyuşabilecek kişiler dikkatle seçilerek yerleştirilir. Kurumun özelliği dikkate alınarak, düzenli biçimde gece denetimleri yapılır.” denilmektedir.

İsrail tutulma birimlerinde yer yer kişilerin kalabalık bir koğuşa bırakıldıkları ve tanımadıkları bu kişilerden zarar gördüklerine dair örnekler vardır. Bu durum ihlal oluşturmaktadır.

20- TUTULANLARIN AİLELERİ İLE GÖRÜŞMELERİ ENGELENMEKTEDİR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar

Kural 37: *“Gözetim altında mahpusların düzenli aralıklarla aileleri ve yakın arkadaşları ile haberleşmelerine ve ziyaret edilmelerine imkân verilerek onlarla iletişim kurmalarına izin verilir.”*

Kural 92: *“Tutukluların ailelerini, alıkonulmaları konusunda hemen haberdar edebilmelerine izin verilir, tutukluların aileleri ve arkadaşlarıyla irtibat kurabilmeleri ve adalet dağıtımının yararı ve kurumun güvenliği ve düzeni için gerekli kısıtlama ve denetime tabi olarak, aileleri ve arkadaşları tarafından ziyaret edilebilmeleri için kendilerine her türlü makul kolaylık gösterilir.”*

Avrupa Cezaevi Kuralları -Kural 17,1

“Mahpuslar olanaklar dahilinde evlerine veya sosyal rehabilitasyon yerlerine yakın cezaevlerine gönderilmelidirler.” denilmektedir.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

İsrail tutulma yerlerinde, özellikle Gazzeliler için, İsrail bölgesine girişleri engellendiğinden yakınlarını ziyaret edebilme imkânları ortadan kaldırılmaktadır. Ayrıca ziyaret olanaklarının kolaylaştırılmaması, evlerine yakın yerlerde tutulmamaları diğer ihlallerdendir.

21- TUTULANLARIN AVUKATLARI BAŞTA OLMAK ÜZERE GÖRÜŞMELERİ ENGELENMEKTEDİR.

Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilenlerin Korunması İçin İlkeler Bütünü (TUHAK) İlke 18:

- “1. Tutulan veya hapsedilen bir kimse avukatı ile iletişim kurma ve avukatına danışma hakkına sahiptir.*
- 2. Tutulan veya hapsedilen bir kimseye avukatıyla görüşebilmesi için yeterli zaman ve kolaylıklar sağlanır.*
- 3. Kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen istisnai hallerde güvenliği ve düzeni korumak için yargısal veya başka bir makam tarafından kısıtlamanın zorunlu olduğuna karar vermedikçe, tutulan veya hapsedilen bir kimsenin hemen avukatı tarafından ziyaret edilebilme, hiçbir sansüre tabi olmaksızın tam bir gizlilik içinde görüşebilme ve iletişim kurabilme hakkını kullanması geciktirilemez veya kısıtlanamaz.*
- 4. Tutulan veya hapsedilen bir kimsenin avukatıyla yaptığı görüşmeler bir kanun adamı tarafından gözle izlenebilir, ancak dinlenemez.”*

Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar - Kural 38

“Yabancı ülke vatandaşı olan mahpusların vatandaşı oldukları ülkenin diplomatik ve konsolosluk temsilcileriyle makul imkânlarla iletişim kurmalarına izin verilir.

Hapsedilen ülkede, vatandaşı oldukları Devlet diplomatik veya konsolosluk temsilcileriyle veya bu durumdaki kimseleri korumakla görevli ulusal veya uluslararası makamlarla aynı imkânlarla iletişim kurmalarına izin verilir.”

Kural 39: *“Mahpusların gazete, dergi veya kurumların özel yayınlarını okumaları, radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olmaları sağlanır.”*

Kural 93: *“Tutukluların savunmalarını hazırlayabilmeleri için ücretsiz adli yardım almak üzere başvurmalarına ve savunmaları konusunda görüşmek üzere avukatı tarafından ziyaret edilmelerine ve hazırladıkları gizli talimatları avukatlarına verebilmelerine imkân tanınır. Bu amaçlar için, tutuklunun istemesi halinde kendisine yazılı materyaller sağlanır. Mahpuslar ile avukatları arasındaki görüşmeler gözle izlenebilir, ancak polisin veya kurum personeli onları dinleyemez.”*

İsrail tutulma yerlerinde, özellikle gizli tutulma yerlerinde, avukatla görüşmeye olanak sağlanmaması ihlaldir. Ayrıca Gazze ve Batı Şeria yönetimlerinin yasal temsilcilerine tutsakları görme hak ve olanağı tanınmalıdır.

22- TUTSAKLAR EĞİTİM HAKKINDAN TAM OLARAK FAYDALANDIRILMALIDIR

Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar - Kural 77

“1. Bütün mahpuslara kendilerine yarar sağlayacak öğretim ile, dinsel eğitimin verilmesi mümkün olan ülkelerde dinsel eğitim de verilir.

Okur-yazar olmayan mahpuslar ile genç mahpusların eğitimi zorunludur ve idare tarafından bu kişilerin eğitimine özel bir dikkat gösterilir.”

23- AÇIK HAVA EGZERSİZİ OLANAĞI HERKES İÇİN SAĞLANMALIDIR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar - Kural 21

“1. Dışarıda çalıştırılmayan her mahpusun, hava koşulları müsaade ettiği zaman günde en az bir saat açık havada uygun bir biçimde beden eğitimi yapmasına imkan verilir.

2. Genç mahpuslara ve fizik durumu itibariyle uygun olan diğer mahpuslara, egzersiz süreleri içinde fiziksel eğitim ile eğlenmeleri için eğitim verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve araç sağlanır.” denilmektedir.

24- BOŞ ZAMANLARI DEĞERLENDİRME VE KÜLTÜREL FAALİYETLER TUTSAKLAR İÇİN SAĞLANMALIDIR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar

Kural 78: “Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için her kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetler düzenlenir.”

Kural 40: “Her kurumda, her kategoriden mahpusların kullanabileceği, kendilerini geliştirici ve eğitici yeterli sayıda kitabın bulunduğu bir kitaplık bulunur. Bu kitaptan tam olarak yararlanmaları için mahpuslar teşvik edilir.” denilmektedir.

25- DİN VE VİCDAN ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKI İHLAL EDİLEMEKTEDİR.

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar

Kural 41: “1. Kurumda aynı dine mensup önemli sayıda mahpusun bulunması halinde bir din görevlisi atanır veya seçimi onaylanır. Mahpusların sayısının gerektirmesi ve şartların imkân vermesi halinde, din görevlisinin tam gün çalışması sağlanır.

2. Birinci fıkraya göre atanan veya onaylanan din görevlisinin düzenli hizmetleri yerine getirmesine ve uygun zamanlarda kendi dinindeki mahpuslarla baş başa görüşmesine izin verilir.

3. Bir mahpusun din görevlisi ile görüşme talebi reddedilemez. Öte yandan bir mahpusun din görevlisinin kendisini ziyaret etme talebine karşı çıkması halinde, kendisinin bu tutumuna tam olarak saygı gösterilir.”

Kural 42: “Şartlar elverdiği ölçüde her mahpusun kurumda verilen din hizmetlerine katılması ve mensubu bulunduğu mezhebin gereklerini yerine getirmesini ve ibadeti ile ilgili dinsel kitapları bulundurması sağlanarak, dinsel ihtiyaçlarını karşılamasına izin verilir.”

İsrail tutulma yerlerinde tutsakların dini ibadetlerini yerine getirebilmeleri için uygun yer, zaman ve birlikliklerin özellikle toplu yapılan Cuma namazının engellenmesi ihlaldir.

26- TUTSAKLAR ZORLA ÇALIŞTIRILMAMALI, GÖNÜLLÜ ÇALIŞMA İSTEYENE SAĞLANMALIDIR.

BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi madde 8/3:

“Hiç kimse zorla veya angarya işte çalıştırılmaz.”

Mahpuslara Uygulanacak Muameleye Dair Temel Prensipler Prensip 8:

“Mahpusların ülkedeki iş piyasasına dâhil olabilmelerine ve kendilerine ve ailelerine maddi destek yaratmalarına yardımcı olacak anlamlı ve gelir getiren bir işte çalışabilmeleri için gerekli ortam sağlanacaktır.”

27- TUTULMA YERLERİNDE TEDAVİLER TAM OLARAK SAĞLANMALIDIR.

Avrupa Cezaevi Kuralları Kural 39:

“Cezaevi yetkilileri, sorumlulukları altında bulunan mahpusların sağlıklarını korumakla yükümlüdürler.”

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilenlerin Korunması İçin İlkeler Bütünü (TUHAK) İlke 24:

“Gözaltında tutulan ya da hapsedilen bir kişinin, gözaltı yerine ya da hapis haneye girişi yapıldıktan sonra mümkün olan en kısa sürede, tam ve doğru şekilde tıbbi muayenesi yapılır; bundan sonra da gerekli olduğu zaman tıbbi bakım ve tedavisi yapılır. Bu bakım ve tedavi ücretsiz verilir.”

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (10 No.lu Genel Rapor, 32. paragraf)

“... Özgürlüğünden yoksun bırakılan kadınlar söz konusu olduğunda, bakımda eşdeğerlilik ilkesine uymak, jinekoloji dâhil kadınlara ait sağlık sorunları hakkında eğitim almış hekim ve hemşirelerin sağlık hizmeti sunmasını sağlamayı gerektirir.” denilmektedir.

Tutulma yerlerinde özellikle sorgu birimlerinde yapılan işkence ve kötü muameleler neticesinde oluşan sağlık problemlerinde bazı tutsaklara gerekli tedavilerin yapılmaması ihlal oluşturmaktadır.

28- TUTULMA YERLERİNİN PERSONELLERİ UYGUN STANDARTLARDA DEĞİLDİR

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar - Kural 46:

“1. Hapishane idaresi her derecedeki personeli dürüstlük, insancılık, mesleki ehliyet ve kurumun yönetimi için gerekli olan çalışmaya şahsen uygunluk gibi kriterleri uygulayarak dikkatlice seçer.”

Avrupa Cezaevi Kuralları

Kural 71: *“Cezaevleri asker, polis veya cezai soruşturma birimleri dışındaki kamu otoritelerinin sorumluluğunda olmalıdır.”*

Kural 72,1: *“Cezaevleri mahkûmlara insanca ve insan onurunun gerektirdiği saygıyla davranmayı yükümlülük olarak gören bir etik yaklaşım dâhilinde yönetilmelidir.”*

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

SONUÇ

İsrail Devleti'nin yıldırma ve sindirme amaçlı Filistinli yüz binlerce kişiyi; sistematik olarak, meşru olmayan şekilde yakalaması, sorgulaması, yargılaması ve hatta cezalandırması savaş suçları, soykırım, insanlığa karşı suçları oluşturmakta, temel hak ve özgürlüklere aykırılık teşkil etmektedir.

İsrail hapishanelerindeki Filistinli tutsakların başta yaşam hakları olmak üzere, işkence ve kötü muamele görmeme hakları ihlal edilmektedir. Yine tutsakların aileleri ve diğer yakınları da sistematik olarak mağdur edilmektedir.

İsrail hapishaneleri–tutulma yerlerinde bulunan Filistinlilerin; Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme, B.M. İnsan Hakları Komisyonu ve Komitesi Kararları, B.M Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Mahpusların (hapsedilenlerin) Islahı İçin Asgari Standartlar, Avrupa Cezaevi Kuralları, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası standartlara göre tanınan hakları ihlal edilmektedir.

MAZLUMDER olarak, İsrail hapishanelerinde tutulan 7.500 Filistinlinin durumunu Türkiye ve dünya kamuoyuna hatırlatarak, İsrail'in bir an önce tutukluları serbest bırakmasını talep ediyoruz. Uluslararası toplum ve hukuk mekanizmaları yaşanan bu mağduriyeti göz ardı etmemeli, Filistinli tutsaklar adına hakkaniyetin gereği yerine getirilmeli, suç işleyen İsrail otoriteleri ile tüm uygulayıcılar yakalanmalı, etkin bir şekilde yargılanıp cezalandırılmalı ve geriye dönük yaşanan haksızlıklar giderilmelidir.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

EKLER

MAZLUMDER'in Filistinli Tutsaklar Raporu için ilgili Tüm Taraflara Gönderdiği Soru Taslağı

GÖZALTI VE YAKALAMA:

Gözaltı, tutuklanmadan önce ilk yakalama sonrası kişinin ifade verdiği ve mahkemeye sevk edildiği süreye kadar uygulanan süredir.

- Kişiler ne şekilde yakalanıyorlar? (Genellikle sabaha karşı mı, evi basılarak mı, kimlik kontrolüyle mi vs.) Gözaltına alınırken kişiye sanık hakları anladığı dilde anlatılıyor mu? Tercüman hakkı var mı ve bu tercümanlar bağımsız ve tarafsız davranıyor mu? Kişinin bir yakınına haber veriliyor mu?
- Yakalama esnasında darp, cebir ve hakaret var mı?
- Ev veya işyerinde arama yapılmış ise bu yerlere zarar veriliyor mu?
- Aile halkına hakaret ve zarar verme var mı?
- Gözaltı ve arama için hakim kararı alınıyor mu, yada savcılık, yada kolluğun yazılı kararı var mı?
- Gözaltı süresi yasal olarak en fazla kaç gündür? Uygulamada eskiden ve bu yıl nasıldır?
- Gözaltında iken işkence, kötü muamele ve onur kırıcı fiiller uygulanıyor mu?
- Gözaltında zorla ifade alınıyor mu? Kişilere ajanlık teklif ediliyor mu? Ne sıklıkta?
- Gözaltında avukata erişim hakkı var mı?
- Gözaltına alınırken ve çıkarken sağlık raporu alınıyor mu?

YARGILAMA AŞAMASI:

- Gözaltına alınanlar hakim önüne kaçınıcı günde çıkıyor? Mahkemeler askeri mi sivil yargı mı?
- Yakalanan kişinin savunma hakkı var mı? Evrak üzerinden mi tutuklanıyorlar?
- Yargılama esnasında avukat hakkı var mı, kişinin avukat tutacak parası yoksa ücretsiz bir avukat tayin ediliyor mu, bu avukatların kişiye tavırları nasıldır ve bu avukatlar etkili ve adil bir şekilde kişileri savunuyor mu?
- Deliller toplanırken kişinin lehine olan şahitler dinleniliyor mu? Lehine olan deliller toplanıyor mu?
- Mahkemenin yakalama, tutuklama kararına karşı itiraz hakkı var mıdır ve bu itiraz etkilimidir?
- Karara karşı temyiz hakkı var mı ve bu yol etkili midir?

CEZAEVİNDEKİ DURUM TESPİTİNE DAİR SORULAR:

- 1-Cezaevi ya da tutulma yerleri (ismi cezaevi olmayabilir ama Filistinliler orada tutuluyor olabilir) İsrail'de kaç tanedir? Hangi yerleşim yerindedir? Bu cezaevlerinin geçmişi, yeni yapılıp yapılmadığı hakkında bilgimiz var mı?
- 2-Bu cezaevleri dışında gizli, kamuoyuna açıklanmayan cezaevleri /tutulma yerleri var mıdır?
- 3-Bu cezaevleri nasıl tanımlanıyor? (siyasi suçlular/ terör suçlusu / adi suçlu vb.- özel güvenlikli / yüksek güvenlikli)
- 4-Bu cezaevlerinde toplam kaç kişi bulunmaktadır? (Varsa ayrı ayrı cezaevleri belirtilerek)
Bu cezaevlerinin bilinen kapasitesi kaçtır, mevcut sayı kapasiteyi aşıyor mu?
- 5-a- Cezaevlerinde kalanların cinsiyeti (kadın erkek), yaş durumları(çocuk- yetişkin), bağlı oldukları cemaat veya örgütleri nelerdir? (Hamas, El Fetih, İslami Cihat vd.)
- 5-b-Çocuklar (18 yaşından küçükler) yetişkinlerle aynı mekanlarda kalıyor mu? Ne şekilde? Kadınlar erkeklerden tam olarak ayrı kalabiliyor mu? Kadın personellerin gözetiminde midir? Taciz ediliyorlar mı?
- 5-c-Hasta veya engelliler için pozitif iyileştirmeler var mı?
- 6-Cezaevinde kalanlar hangi suç iddialarıyla tutulmaktalar? Hangi yasanın hangi maddesine göre (madde metnini de yazınız) ?

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

- 7-Şiddet fiiline katılmamış kişilerde cezalandırılmakta mıdır? Ne tür fiiller cezalandırma gerekçesidir? Ceza miktarları, suçlara göre hangi miktar arasındadır? Cezanın kaç yılını hapiste geçirmek gerekiyor? Şartlı tahliye olanağı var mı?
- 8-Cezaevinde kalan kişilere, cezaevine götürüldükleri ilk andan- sabit kalacakları yere kadar ne tür muameleler yapılmaktadır? Prosedürü anlatır mısınız?

TECRİT

- 1-Cezaevinde tek başına tutulan yerlerin alanı kaç metrekaredir? Tuvalet Banyo imkan ve şartları nelerdir, ortamını anlatabilir misiniz? Bu tutma yeri için kalınan azami süre nedir?
- 2-Tecrit, cezaevine ilk girişte başlıyor mu? Ne zaman başlıyor?
- 3-Tek başına tutma uygulamasına cezaevinde kim karar veriyor?
- 4-Tek başına tutma gerekçeleri nelerdir?
- 5-Tek başına tutmaya karşı ne tür itiraz ve başvuru olanağı var?
- 6-Tecrit altındaki kişiye her gün en az 1 saat açık hava egzersizi olanağı sağlanıyor mu?
- 7-Tecritteki kişilere uygulanan rejim nedir?
- 8-Tek başına tutma öncesinde tıbbi muayene yapılıyor mu? Bu muayene mahpusun yararını mı esas alıyor?
- 9-Tek başına tutma sırasında tıbbi muayene ne sıklıkta yapılıyor?
- 10-Tecrit uygulamasına maruz kalan kişi istediğinde doktora ulaşma /yüz yüze görüşme imkanı var mı?
- 11-Tecrit altındaki mahpusla kimler görüşebiliyor? Bu görüşmeler kayıt altına alınıyor mu?
- 12-Tecridin sadece Müslümanlara / dini gruba uygulandığına dair bir farklı uygulama var mı?

KISITLAMA ARAÇLARI

- 13-Kısıtlama araçlar(kelepçe, zincir, demir, dar gömlek ve benzeri) kullanılıyor mu ve hangi sıklıkta? Kayıt altına alınıyor mu? Hangi sürelerde uygulanıyor? Bazı kişilere orantısız olarak uygulanıyor mu? Hangi kişilere?

CEZAEVİ KAYITLARI:

- 14-Cezaevinin giriş ve çıkış kayıtlar titizlikle tutuluyor mu?
- 15-Cezaevinde gerçekleşen önemli olayların tutanakları tutuluyor mu?
- 16-Cezaevine girişte mahpuslara ne tür bilgiler verilmekte, kurallar anladığı dilde anlatılmakta mıdır? Tutulanlara dair yapılacak muamelelerin standartları var mıdır?

CEZAEVİNİN DENETİMİ:

- 17-Cezaevinde iç denetim veya dış denetim mekanizması var mıdır? Denetleyenler kimlerdir? Bu denetleyenler mahpusa şahsen ulaşip başvuru alabiliyor mu? Denetleyenlerle, cezaevi personeli yanınızda olmadan özel olarak görüşülüyor mu?
- 18-Denetlemeler ne sıklıkta yapılabiliyor? Bu denetle sonucunda etkin yaptırımlar/düzeltilmeler oluyor mu yoksa etkisiz ve göstermelik denetimler mi?
- 19-Cezaevlerinin iç veya dış denetimi sonrasında yapılan tespitler kamuoyuyla paylaşılıyor mu? Siz cezaevi koşulları hakkında bu tür bir denetimin sonuçlarını öğrenebildiniz mi?

DİSİPLİN İŞLEMLERİ:

- 20-Cezaevlerinde hangi tür davranış ve fiiller cezalandırılmaktadır?
- 21-Cezayı kim ve hangi temelde (yazılı/sözlü) karar veriyor?
- 22-Kişinin kendisini savunma olanağı var mıdır?
- 23-Kişi kendisine uygulanacak ceza konusunda bilgilendiriliyor mu?

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

24-Uygulanan cezanın niteliği ve süresi nedir?

25- Cezaya itiraz imkanı var mı? Çalışan bir mekanizmamı? Dışarıdan mahpusun yasal temsilcisi, avukatının buna itiraz etme olanağı var mı?

26-Tutulan kişi lehine sonuç veren herhangi bir itiraz var mı?

27-Cezalandırmanın orantısız bir şekilde belli bir gruba mensup olanlara yapıldığına dair bir ayrımcı uygulama var mıdır?

CEZAEVLERİNDE HAKSIZLIĞI ŞİKAYET İŞLEMLERİ

28-Cezaevlerinde mahpusların, cezaevi uygulamaları ya da personellere karşı şikayet hakkı var mıdır? Bu hakka erişim imkanı var mıdır? Şikayet ettiği için misillemeye kalındığına dair bir tespit var mıdır?

29- Bu şikayet idari veya adli ne türdedir? İtiraz hangi makama, nasıl yapılmaktadır? Dışarıdan mahpusun yasal temsilcisi, avukatının şikayet etme olanağı var mı? Hangi sürelerde şikayet sonuçlandırılabilir?

30-En çok hangi konularda şikayetler yapılmaktadır? Şikayetçi lehine sonuçlanan şikayet var mıdır? Zalime /zulme şikayet sonrası son verilmiş midir? Bu yol etkin midir?

MADDİ KOŞULLAR:

31- Yemek: Cezaevinde kalan mahpuslar yeterince/ sağlıklı beslenebiliyor mu? Kaç öğün yemek veriliyor? Ne tür yeme- içme veriliyor? Bu gıdalar temiz mi? Yemekler için mahpuslardan bir ücret talep ediliyor mu? Öğünler dışında yiyecek ve suya erişim imkanı var mı? Temiz su var mı? Hasta, yaşlı, çocuklara özel yemek veriliyor mu? Verilen gıdalar dinin gereklerine uygun mu? İçeride tutulanların yiyecek satın alabilecekleri bir kantin var mı ve hangi koşullarda alışveriş yapılabilir?

32-Kalınan yer: Cezaevinde kişiler kaç kişilik odalarda kalmaktadır? Bu odaların içinde ne tür cihazlar vardır? (Tv- masa, yatak, battaniye, tuvalet vd.)

Odalar kaç metrekaaredir? Havalandırma ortak mı yoksa kişisel mi? Havalandırma kaç metrekaaredir? Odalar ne ile aydınlatılıyor? Doğal ışık alıyor mu? Penceresi var mı? Işıklandırma okuma için yeterli mi?

Kalınan yerin kış ve yaz ayına göre ısısı uygun mudur? Isıtma ve soğutma sistemi yeterli midir? Kişiler bunu kendileri ayarlayabiliyor mu? Aşırı kalabalık durumlarda hücre ya da koğu dışı kullanılmayan mekanlar var mı? Bunlar kullanım için düzenleniyor mu ve ne şekilde?

33- Temizlik: Cezaevleri ve odalardaki temizlik yeterli midir? Yaşam alanı cezaevi idaresi tarafından temizleniyor mu? Tutulan kişi sayısına göre tuvalet yeterli midir? Bu tuvaletler nerededir? Oda dışında ise izin alınarak mı gidilebiliyor? Tuvalet yerinde mahremiyet var mı, kapalı mı? Banyo etme imkanı var mıdır? Kaç kişiye bir banyo düşüyor? Sıcak su hangi aralıklarla veriliyor ve bundan faydalanma imkanı yeterlimidir? Sabun ve diğer kişisel temizlik için erzak veriliyor mu? Ücretli mi? Adet döneminde kadınların gereksinimleri(malzeme- çamaşır yıkama olanağı) karşılanıyor mu? Tutulanların çamaşırhane ve kurutma olanaklarından yararlanabiliyor mu? Tutulanların her birinin ayrı yatak ve yatak malzemeleri var mı? Hangi sıklıkla yatak ve malzemeler yıkılıyor? Bu malzemeler kullanılabilir iyi durumda mı?

34-Kıyafet: Cezaevinde tek tip kıyafet mi var? Bu kıyafet mevsimlere göre uygun mu? Dışarıdan kıyafet alabilme imkanı var mı? Kantinden mi satılıyor?

YÖNETİM VE FAALİYETLER:

35-ZİYARETLER ve ziyaretçiler: Dışarıdan mahpusun ailesi kendisini ziyaret edebiliyor mu? Ne sıklıkta ve kaç saat görüşebiliyor? Kişinin eşi veya çocuğuyla özel görüşme olanağı var mı? Görüşmelerde camekân arkası/ telefonla mı yoksa dokunabilecek ortamda mıdır? Görüşmede anadilde konuşma hakkı var mı? Görüşmecilerin yakınında hangi mesafede güvenlik görevlisi bulunmaktadır ve bu kişi sesleri duyabiliyor mu? Ziyaret mekânının durumu yeterli midir? Ziyaretçi ailelerin mahkûmla cezaevine gelmeden telefonda görüşme hakkı var mı varsa ne şekildedir? Cezaevi personelinin ziyaretçilere karşı ne tür muamelesi söz konusu? Hakaret, aşağılama vs. var mı? Mahpusun ailesiyle mektuplaşma olanağı var mı? Mektuplara sansür uygulanıyor mu? Sansür kriterleri nelerdir? Kargo yoluyla paket gönderilebiliyor mu?

36-Avukat ve STK'lara erişim: Cezaevindeki kişiye avukatla görüşme hakkı tanınıyor mu? Avukatın görüştüğü yer kapalı ve cezaevi yetkililerinin konuşmaları duyamayacağı ancak görebileceği şekilde midir? Kaç kişiyle ve ne sıklıkla görüşme olanağı var? STK'ların mahpusları ziyaret etme hakkı var mı? Bunu için izin mekanizması var mı? İzin veriliyor mu? Kişiler kendi diplomatik temsilcilerine ulaşabiliyor mu? Bu kişiler etkin bir şekilde görüşebiliyor mu?

37-Dış bilgiye erişim: Tutulanların medyaya erişim olanağı(gazete- tv- radyo) var mı? Kısıtlama var mı ve kriteri nedir?

38-Eğitim: Cezaevinde bulunan kişinin eğitim alma hakkı(okul okuma) var mı? Cezaevinde meslek edindirme eğitimi var mı? Eğitimler zorunlu mu ve ne tür eğitimler var? İdeolojik eğitimler veriliyor mu?

39-Çalıştırma: Cezaevinde kişiler zorla çalıştırılıyor mu? Gönüllü olarak bir işte çalıştırmalarda makul bir ücret ödeniyor mu?

40-Açık havada egzersiz: Cezaevinde kalanlar kendi odaları dışında açık havada en az 1 saat egzersiz yapma hakkına sahip mi? Bu alanda yürüyüş, spor vb. ne tür faaliyet yapma imkanı var mı? Bu hak var olmakla birlikte engelleniyorsa, hangi gerekçelerle engelleniyor? (örneğin personel yetersizliği vs) Hangi spor faaliyetleri, ne sıklıkta ve ne kadar süreyle yapılabilir?

41- Kültürel faaliyetler: Cezaevinde kültürel faaliyet imkanı var mı? Dışarıdan kitap alma ve kitap okuma imkanı var mı? Kütüphane var mı? Uygun dilde kaynaklar var mı? Boş zamanları değerlendirmek için hobi salonu gibi imkanlar var mı?

42-Din ve vicdan özgürlüğü: Cezaevinde ibadet etme hak ve imkanı var mı? Ne şekilde? Dini inanca saygı gösteriliyor mu? Dini inanca hakaret, aşağılama var mı? Toplu olarak dini sohbet etme imkanı, namaz ve Cuma namazı kılma imkanı var mı? Seçilmiş veya atanmış bir din görevlisi var mı?

43-Sağlık: Cezaevlerinde görülen en yaygın hastalıklar nelerdir? Bu hastalıkların vücut, akıl ya da can güvenliğini tehlikeye atma oranı nasıldır? Ceza evi idaresinin bu hastalıkları önleme hususunda etkin tedbirleri var mıdır? Tıbbi hizmetlere kolayca erişim mümkün müdür? Doktorlara ulaşım süresi ne kadardır? Kişi tıbbi hizmet talebinde bulunduğu anda kendisine yapılan muamele nedir? Tıbbi personel hangi sıklıkla cezaevini geziyor? Gece ve gündüz ulaşma imkanı nedir? İlaçlar uygun bir şekilde ve gerekli ilaçlar veriliyor mu? Kişinin ameliyat olması gerekiyorsa buna imkan sağlanıyor mu? Karşılaşılan diğer zorluklar nelerdir.

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF HUMAN RIGHTS AND SOLIDARITY FOR OPPRESSED PEOPLE

Sağlık çalışanlarının bilgi ve tecrübeleri yeterlimidir? Bu çalışanların hastalara muamelesi ne şekildedir? Hastalıktan ve tedavi edilmeme veya yetersiz tedaviden dolayı ölen, sakatlanan kişiler var mı, bu kişilerin sayıları nelerdir? Kadın mahkumlar, hamile veya çocuklu mahkumlara özel muamele ediliyor mu? Jinekolog var mı? Cezaevinde psikolojik rahatsızlığa uğrama oranı nedir? Bu kişilere ne tür muamele yapılıyor? Cezaevinde psikiyatrist var mı? Özel hastanelere gönderilip tedavi ettiriliyorlar mı?

44-Cezaevi personeli: Cezaevi personelleri mahkumlara nasıl davranıyor, önyargılılar mı? Ne diyorlar? Hakaret, darp, aşağılama var mı? Silah, cop, darp ve zarar verebilen güç kullanma aletlerini cezaevi personeli taşıyor mu? Tamamı mı bazıları mı? Hangi halde güç kullanma aletleri kullanılabilir? Bazı kişilere orantısız olarak uygulanıyor mu? Hangi kişilere?